

PL

Przyszła współpraca terytorialna w Euroregionie Śląsk Cieszyński - studium

**Przyszła współpraca terytorialna
w Euroregionie Śląsk Cieszyński
- studium**

Cieszyn-Český Těšín, 2015 r.

Redakcja, konsultacje i autorzy studium:

Tomáš Balcar / RESPOND & CO, s.r.o. (rozdziały 1, 4, podsumowanie i wnioski końcowe)

Bogdan Kasperek / Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”

Václav Laštůvka / Regionální sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska

Małgorzata Malaka / Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” (rozdział 5)

Marek Olszewski / Ekspert (wstęp, rozdziały 2, 3, podsumowanie i wnioski końcowe)

Marian Razima / Ekspert

Petra Slováček Rypienová / Regionální sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska (rozdział 5)

Tłumaczenia:

Karina Kurková

Koordinacja prac i zatwierdzenie studium:

Bogdan Kasperek / Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”

Václav Laštůvka / Regionální sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska

Pełna wersja studium dostępna jest na stronach www.olza.pl oraz www.irsts.cz

ISBN:

978-83-931367-5-9

Druk:

Przedsiębiorstwo Poligraficzne Modena sp. z o.o.

Cieszyn, ul. Mała Łąka 17

www.drukarniamodena.pl

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
PŘEKRAČUJEME HRANICE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PRZEKRAČAMY GRANICE

Opracowanie powstało w ramach projektu „Przyszła współpraca terytorialna w ERŚC-TS. Chcemy, abyście o nas wiedzieli - 4.”, dofinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Śląsk Cieszyński w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego - Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013 i budżetu państwa

Spis treści

Wstęp.....	4
1. Analiza dotychczasowej i przyszłej współpracy terytorialnej (z uwzględnieniem zapisów obecnej Umowy Euroregionu Śląsk Cieszyński).....	5
1.1. Ocena podstawowej działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński.....	5
1.1.1. Poddziałania w dziedzinie: Euroregion wspiera rozwój w obszarach przygranicznych.....	5
1.2. Podstawowe działania Euroregionu Śląsk Cieszyński w przyszłości.....	7
1.2.1. Priorytety w poddziałaniach w dziedzinie: Wspieranie rozwoju w obszarach przygranicznych.....	7
1.3. Współpraca czesko-polska versus współpraca narodowa.....	8
1.4. Konkretny obszary współpracy - obszary problemowe.....	9
1.5. Konkretny obszary współpracy - plan wykorzystania	10
1.6. Osie priorytetowe i ich wykorzystanie	10
2. Analiza wybranych dokumentów strategicznych istotnych z punktu widzenia współpracy transgranicznej prowadzonej w Euroregionie Śląsk Cieszyński.....	11
3. Przyszła współpraca terytorialna w Euroregionie Śląsk Cieszyński - studium (perspektywa polska)	20
4. Przyszła współpraca terytorialna w Euroregionie Śląsk Cieszyński - studium (perspektywa czeska)	30
5. Źródła finansowania projektów transgranicznych w latach 2014-2020.....	31
Podsumowanie i wnioski końcowe.....	33

Wstęp

Współpraca międzynarodowa jest jednym z najważniejszych obszarów zainteresowania Unii Europejskiej, zwłaszcza w ujęciu regionalnym, ponieważ sprzyja harmonijnemu rozwojowi całej Wspólnoty i przyczynia się do niwelowania różnic w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego. W ramach współpracy regionalnej Unii Europejskiej szczególne znaczenie przypada strukturom transgranicznym - euroregionom, które wspierają działania ukierunkowane na rozwiązywanie specyficznych dla obszarów przygranicznych problemów, wśród których można wymienić: słaby rozwój spowodowany peryferyjnym położeniem, konieczność rozbudowy infrastruktury lokalnej o szerokim zasięgu przestrzennym, codzienny ruch wahadłowy ludności, problemy znoszenia ograniczeń handlowych, problemy ochrony środowiska czy konieczność usuwania barier kulturowych. Współpraca transgraniczna obejmująca euroregiony, prowadzi ponadto do zanikania granic, które do niedawna dzieliły poszczególne kraje i tworzenia „pomostów” między sąsiadującymi ze sobą państwami, stanowiąc kolejny etap budowania zintegrowanej Europy.

Kluczową rolę w funkcjonowaniu euroregionów odgrywają programy pomocowe Unii Europejskiej, dzięki którym możliwa jest realizacja różnego rodzaju przedsięwzięć o charakterze projektów transgranicznych. Z jednej strony euroregiony mają możliwość aplikowania o środki w ramach tych programów, z drugiej zaś - co ważniejsze - mogą nimi zarządzać oraz inspirować i wspomagać powstawanie projektów samorządów lokalnych i innych instytucji. Skutkiem tego jest rosnąca liczba wnioskodawców ubiegających się o pozyskanie tego typu funduszy. Nie należy jednak zapominać o tym, że aby wykorzystanie środków finansowych, za które współodpowiadają euroregiony było efektywne, potrzebne są zintegrowane plany działań o charakterze transgranicznym. Dzięki temu zarówno euroregiony, jak i pozostali beneficjenci będą mogli jak najlepiej rozwiązywać wspólne problemy i budować wspólne potencjały.

„Przyszła współpraca terytorialna w Euroregionie Śląsk Cieszyński - studium jest odpowiedzią na potrzeby związane ze stworzeniem dokumentu analityczno-planistycznego, który uwzględniłby systemowe podejście do realizacji aktywności transgranicznych w latach 2014-2020 przez polskie i czeskie samorządy oraz ich jednostki organizacyjne. Z jednej strony uwzględni ono rewizję zapisów umowy o współpracy euroregionalnej pod nawą „Euroregion Śląsk Cieszyński”, z drugiej zaś stanowi analizę zapisów znajdujących się w strategiach i planach rozwoju poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, ich stowarzyszeniach lub związkach; bilateralnych i trilateralnych transgranicznych programach oraz koncepcjach; pozostałych dokumentach o charakterze transgranicznym uwzględniających doświadczenia i dobre praktyki mające swoje źródło we współpracy transnarodowej pomiędzy partnerami umowy euroregionalnej a innymi europejskimi strukturami i organizacjami; a także dokumentach programowych związanych z Programem Interreg V-A Republika Czeska-Polska na lata 2014-2020.

1. Analiza dotychczasowej i przyszłej współpracy terytorialnej (z uwzględnieniem zapisów obecnej Umowy Euroregionu Śląsk Cieszyński)¹

Ocena działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński została przeprowadzona w oparciu o jego statut. W statucie określono cztery podstawowe kierunki działalności:

1. Euroregion wspiera rozwój w obszarach przygranicznych.
2. Euroregion wspiera w ramach swoich możliwości interesy miast i gmin, stowarzyszeń, organizacji i osób fizycznych, które odpowiadają celom rozwojowym regionu.
3. Euroregion wspomaga na poziomie regionalnym wszystkie te działania, które prowadzą do przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Czeskiej do Unii Europejskiej.
4. Euroregion wspiera zawieranie międzynarodowych umów, prowadzących do współpracy transgranicznej.

1.1. Ocena podstawowej działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński

Ocenę działalności Euroregionu przeprowadzono w pięciostopniowej skali, przy czym jedynka oznacza ocenę najlepszą, a piątka najgorszą. **Przedstawiciele miast i gmin Euroregionu Śląsk Cieszyński większość działań ocenili na poziomie zbliżonym do 2.** Ocena wszystkich czterech podstawowych kierunków działalności jest podobna. **Ogólnie najlepiej, bo na przeciętnym poziomie 2,05, oceniono Wspieranie rozwoju w obszarach przygranicznych.** Na drugim miejscu z przeciętną oceną 2,13 znalazło się Wspomaganie na poziomie regionalnym wszystkich działań prowadzących do przystąpienia Polski i Czech do UE. Wspieranie zawierania umów międzynarodowych prowadzących do współpracy transgranicznej oraz Wspieranie interesów miast i gmin oceniono tak samo, przeciętnie na poziomie 2,23.

Już na etapie wstępnej oceny działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński pojawiły się znaczne różnice pomiędzy oceną dotychczasowej działalności dokonaną przez polskie i czeskie samorządy (wykres 1). Dotychczasową działalność we wszystkich czterech kryteriach bardziej pozytywnie oceniają polscy respondenci, konkretnie o niespełna jeden poziom. Przykładowo w zakresie Wspierania rozwoju obszarów przygranicznych strona polska ogólnie ocenia tę współpracę przeciętnie na poziomie 1,5, natomiast czescy respondenci przyznali ocenę na poziomie 2,35. Takie różnice w punktacji pojawiają się w zasadzie w całej ocenie dotychczasowej współpracy.

1.1.1. Poddziałania w dziedzinie: Euroregion wspiera rozwój w obszarach przygranicznych

Wspieranie rozwoju w obszarach przygranicznych zostało ocenione najlepiej spośród wszystkich czterech kierunków działalności zarówno przez polskich, jak i czeskich respondentów. Oprócz ogólnej oceny, działalność Euroregionu została poddana bardziej szczegółowej analizie w formie oceny poszczególnych czynności wchodzących w za-

¹ Wykresy stanowiące część rozdziałów 1,4 znajdują się w środku opracowania

kres tej dziedziny działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński. Euroregion Śląsk Cieszyński wspiera na obszarach przygranicznych rozwój także w tych podobszarach działań i dlatego w ich ramach odnotowano zadowolenie i preferencje.

Z wymienionych 12 poddziałań na rzecz wsparcia w ramach tego kierunku działalności najlepiej oceniana jest praca Euroregionu Śląsk Cieszyński w zakresie akcji wspierających rozwój kultury, oświaty i sportu, zwłaszcza wymiany informacji dotyczących tych działań (wykres 2). Ta sfera działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński oceniona jest najlepiej, średnio na poziomie 1,88. Podobnie wygląda ocena w zakresie rozwoju turystyki i ruchu podróży łącznie z dalszym usprawnieniem ruchu granicznego - przeciętna ocena 1,9.

Kolejne dwie sfery działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński są bardzo podobne do pierwszych dwóch obszarów działalności. Dotyczy to wymiany kulturalnej i opieki nad wspólnym dziedzictwem kultury oraz współpracy między szkołami i młodzieżą na terenie Euroregionu. Tutaj otrzymano ocenę na poziomie średnio 2,02 i 2,06. A więc ocena pierwszych czterech poddziałań jest bardzo wyrównana. Ocenę na poziomie zbliżonym do 2 otrzymała także współpraca w zakresie wymiany doświadczeń i informacji dotyczących rozwoju regionu. Ta sfera działalności uzyskała przeciętnie 2,28.

Kolejnych 5 podobszarów działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński otrzymało oceny powyżej 2,67, jednak poniżej 3 (co oznacza ocenę powyżej przeciętnej). Ostatnie dwa kryteria otrzymały powyżej 3. To obszar wymiany doświadczeń i informacji dotyczących rynku pracy (ocena 3,16) i współpraca przy planowaniu przestrzennym (3,39).

Również tu są widoczne różnice pomiędzy polskimi i czeskimi respondentami, nie są jednak tak znaczne, jak w przypadku oceny czterech podstawowych kierunków współpracy. Polscy respondenci nieco bardziej pozytywnie oceniają działania Euroregionu Śląsk Cieszyński. **Istotne jest to, że ocena działań jest podobna** - w obu krajach na pierwszych czterech miejscach pojawiają się te same działania i również na ostatnich miejscach plasują się te same rodzaje czynności. Taka zgodność wskazuje na prawdopodobnie realną ocenę, co do której niezależnie zgadzają się przedstawiciele miast i gmin z obu stron granicy. Największy natomiast brak zgodności odnotowano przy ocenie działalności w zakresie rynku pracy oraz wzajemnej współpracy służb ratowniczych i górskich na terenie Euroregionu Śląsk Cieszyński.

Czeski obszar Euroregionu Śląsk Cieszyński charakteryzuje się tym, że znajdują się tu gminy o liczbie mieszkańców poniżej 1000 osób. Burmistrzowie tych miejscowości oceniają Euroregion Śląsk Cieszyński najbardziej pozytywnie i to właściwie we wszystkich sferach działalności. Natomiast po polskiej stronie, działalność Euroregionu Śląsk Cieszyński lepiej oceniają przedstawiciele mniejszych gmin (5 000-20 000 mieszkańców) aniżeli większych (ponad 20 000 mieszkańców).

W czeskiej części Euroregionu Śląsk Cieszyński wyniki analizowane są także według przynależności poszczególnych respondentów do stowarzyszeń gmin. **Przynależność do stowarzyszenia miała bowiem bardzo duży wpływ na ocenę działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński po czeskiej stronie i w znacznym stopniu wpłynęła tym samym na ogólną ocenę Euroregionu.** Gminy zrzeszone w ugrupowaniu Regionální rada Třinec oceniają działania podejmowane przez Euroregion Śląsk Cieszyński pozytywnie, natomiast ocena dokonana przez gminy przynależące do związku Svazek měst a obcí okresu Karviná, a w niektórych kryteriach także do stowarzyszenia Sdružení obcí Jablunkovska była często bardziej negatywna.

1.2. Podstawowe działania Euroregionu Śląsk Cieszyński w przyszłości

Oprócz oceny poszczególnych działań, uzyskano także odpowiedzi na pytanie, czy z punktu widzenia założycieli poszczególnych partnerów umowy euroregionalnej działania te uważane są za priorytetowe także na przyszłość. Poza oceną działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński celem przeprowadzanej analizy jest także zapewnienie w przyszłości optymalnego zakresu działalności Stowarzyszenia Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” oraz Regionálního sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska w obszarach współpracy, które ich założyciele uważają za priorytetowe.

Pierwszym wnioskiem wynikającym z przeprowadzonych badań jest zgodność oceny przeszłości z priorytetami na przyszłość (wykres 3). Innymi słowy - najlepiej ocenianą sferą działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński realizowaną w przeszłości było Wspieranie rozwoju w obszarach przygranicznych i ta sama sfera działalności ma też największy priorytet dla przedstawicieli miast i gmin Euroregionu. Odzwierciedla to wykres 4 - mapa percepcyjno-pozycyjna umieszczona w dalszej części tekstu, w której w dolnym lewym polu znajdują się trzy podstawowe dziedziny odzwierciedlające te działania, które były dobrze ocenione w przeszłości, a jednocześnie są ważne także dla przyszłej działalności Euroregionu.

Kolejnym wyraźnym stwierdzeniem wynikającym z przeprowadzonych badań jest także o wiele bardziej wyrównana ocena poszczególnych priorytetów. Odpowiedzi polskich i czeskich respondentów są bardzo podobne, przynajmniej w trzech podstawowych sferach działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński (w przeciwieństwie do oceny przeszłości znikają działania na rzecz przystąpienia Polski i Czech do UE). Wszystkie trzy podstawowe kryteria osiągają priorytet na poziomie 1,5-2. W ocenie opisowej jedynka oznacza najwyższy priorytet, natomiast piątka - najniższy priorytet.

1.2.1. Priorytety w poddziałaniach w dziedzinie: Wspieranie rozwoju w obszarach przygranicznych

Podobnie jak w ocenie przeszłości, działania (podzielone na 12 poddziałań) w tej dziedzinie są także w pytaniach o priorytety na przyszłość. Pierwszych 7 poddziałań ma mniej więcej taki sam stopień priorytetowości na przyszłość (ocena 1,7-1,85). Dotyczy to następujących działań:

- a) wymiana doświadczeń i informacji dotyczących rozwoju regionu,
- l) współpraca między szkołami i młodzieżą na terenie Euroregionu,
- d) rozwiązywanie wspólnych problemów w dziedzinie transportu, komunikacji i łączności oraz bezpieczeństwa obywateli,
- j) wymiana kulturalna i opieka nad wspólnym dziedzictwem kultury,
- i) akcje wspierające rozwój kultury, oświaty i sportu, zwłaszcza wymiana informacji dotyczących tych działań,
- h) rozwój turystyki, ruchu podróży łącznie z dalszym usprawnianiem ruchu granicznego,
- e) rozwiązywanie wspólnych problemów dotyczących ekologii i środowiska naturalnego.

Zgodnie z oceną działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński w przeszłości najniżej ocenione zostały te działania, które były najgorzej ocenione także w przeszłości (nie znam = oceniam gorzej). Dotyczy to kryterium wspólnego podejścia do planowania przestrzennego.

Największa różnica w ocenie priorytetów na przyszłość pomiędzy polskimi a czeskiimi respondentami pojawiła się w pytaniu dotyczącym działań w zakresie współpracy służb ratowniczych i górskich na terenie Euroregionu Śląsk Cieszyński. Po polskiej stronie priorytet ten znalazł się na trzecim miejscu, natomiast po stronie czeskiej zainteresowanie nim jest marginalne.

Znaczna różnica w nadaniu priorytetu przez polskich i czeskich burmistrzów dotyczy także rozwiązywania wspólnych problemów w dziedzinie ekologii i środowiska. W ramach całego Euroregionu Śląsk Cieszyński działaniu temu w ogólnej ocenie nadano priorytet numer 1. Jednak po szczegółowym porównaniu o wiele większy priorytet nadali temu kryterium czescy respondenci aniżeli polscy. W czeskiej części Euroregionu Śląsk Cieszyński priorytet ten ma numer 1 (wartość 1,59), natomiast w polskiej części Euroregionu jest na szóstym miejscu (1,88).

Po polskiej stronie Euroregionu Śląsk Cieszyński dominują priorytety dotyczące kultury, oświaty, sportu, troski o dziedzictwo kulturowe, następnie turystyki oraz wymiany informacji na temat rozwoju regionu. Niestety, są to jednak dziedziny, których wspieranie z UE nie będzie w przyszłości stanowiło takiego priorytetu, jak wyobrażają sobie to burmistrzowie. Przeciwnie, wspierane będą projekty dotyczące np. zatrudnienia lub ochrony środowiska.

Ogólnie można jednak stwierdzić, że ocena działań w przeszłości w porównaniu z priorytetem nadanym tym działaniom w przyszłości daje jasny obraz. Żadne z działań ważnych w przeszłości nie pojawia się w polu bez priorytetu na przyszłość. Stan ten przedstawia mapa percepcyjno-pozycyjna umieszczona w dalszej części opracowania. **Mapa wskazuje także** na szczególną pozycję dwóch form działalności - pod literą E są działania związane z rozwiązywaniem wspólnych problemów środowiskowych, a pod literą D działania dotyczące wspólnych interesów w dziedzinie transportu. Obie te sfery działań w przeszłości znalazły się w grupie gorzej ocenionych, jednak na przyszłość pojawiają się one jako priorytety.

1.3. Współpraca czesko-polska versus współpraca narodowa

Euroregionu Śląsk Cieszyński obecnie skupia w pierwszym rzędzie współpracę transgraniczną polskich i czeskich gmin. Historycznie jednak powstała ona na bazie współpracy terytorialnej i narodowej. Rozwój obszaru nie jest tylko kwestią dofinansowania unijnego. A więc pytanie dotyczące przyszłego charakteru działalności Stowarzyszenia Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” oraz Regionálního sdrúžení územní spolupráce Těšínského Slezska jest jak najbardziej zasadne (wykres 5).

Odpowiedź na to pytanie jest wszak bardziej niż jednoznaczna. Zdaniem zdecydowanej większości respondentów partnerzy będący stronami Euroregionu Śląsk Cieszyński powinni zajmować się zarówno działaniami o zasięgu transgranicznym, jak i współpracą terytorialną na poziomie narodowym. Przekonanych jest o tym niemal 96% wszystkich ankietowanych burmistrzów polskich i czeskich miast. Tylko dwie odpowiedzi ograniczają działalność czeskiego partnera Euroregionu wyłącznie do współpracy przygranicznej. Dodatkowo żaden z respondentów nie wskazał, jakoby partnerzy

Euroregionu mieli się zajmować tylko współpracą na poziomie narodowym. Takiego stanu rzeczy jednak się spodziewano, a przeciwnie wyniki prowadziłyby do postawienia pytania o znaczenie tych podmiotów dla danego obszaru.

Pocieszająca jest zarówno zgodność polskich i czeskich przedstawicieli miast i gmin, jak i zakres zgodnych odpowiedzi. Wnioski dla obu stowarzyszeń są więc jednoznaczne - w przyszłości należy się zajmować się i narodową, i transgraniczną współpracą terytorialną.

1.4. Konkretny obszary współpracy - obszary problemowe

W ramach przyszłego ukierunkowania działań na ogólnej płaszczyźnie zaproponowano dziedziny współpracy. Zadaniem respondentów było wybranie z 10 zaproponowanych ogólnych dziedzin tych, które uważają za problemowe, to znaczy takich, na których Euroregion Śląsk Cieszyński powinien się skupić w ramach swojej podstawowej działalności. Jest to 10 poniższych dziedzin (wykres 6):

- Turystyka
- Transport
- Ochrona zdrowia
- Przedsiębiorczość
- Środowisko
- Kultura
- Sport
- Szkolnictwo
- Planowanie przestrzenne
- Zarządzanie kryzysowe

Z zaproponowanych dziedzin problemowych, na których powinien się w ramach swojej działalności skupić Euroregion Śląsk Cieszyński, na pierwszym miejscu, nieco zaskakująco, pojawiła się ochrona środowiska. Tę dziedzinę wybrało 74% burmistrzów miast i gmin z polskiej i czeskiej strony Euroregionu. W czeskiej części Euroregionu Śląsk Cieszyński dziedzina ta znalazła się na pierwszym miejscu (75,8%), w polskiej na drugim (70,6%). W polskiej części Euroregionu Śląsk Cieszyński na pierwszym miejscu pojawił się transport (76,5%), który po stronie czeskiej uplasował się na trzecim miejscu wraz ze sportem.

Oprócz dziedzin: ochrona środowiska i transport, nadal występuje kultura, turystyka i zarządzanie kryzysowe. Mniej preferowane w tym zakresie są dziedziny: przedsiębiorczość i oświata (szkolnictwo). Na ostatnich miejscach znajdują się: planowanie przestrzenne i ochrona zdrowia. **Pocieszające jest ponownie bardzo zrównoważone postrzeganie dziedzin problemowych po polskiej i czeskiej stronie.**

Po czeskiej stronie nieco zaskakująca jest identyfikacja dziedziny problemowej z rekomendacją skupienia się na tej dziedzinie (kategoria kultura), zgłoszona przez przedstawicieli gmin należących do związku Svazek měst a obcí okresu Karviná. Poza tym preferencje członków poszczególnych stowarzyszeń są wyrównane. Ponadto po stronie czeskiej **większe gminy wybierają ochronę środowiska, transport i zarządzanie kryzysowe. Natomiast najmniejsze gminy upatrują problem we wszystkich zaproponowanych dziedzinach, z wyjątkiem ochrony zdrowia.** Po polskiej stronie Euroregionu Śląsk Cieszyński opinie nie są zbyt zależne od wielkości gminy.

1.5. Konkretny obszary współpracy - plan wykorzystania

Jedną rzeczą to zidentyfikowanie obszarów problemowych, a drugą to wykorzystanie usług Euroregionu Śląsk Cieszyński w tych obszarach - dwie, na pierwszy rzut oka, powiązane z sobą kwestie. Dlatego burmistrzowie mieli za pomocą skali: 1 = z pewnością jestem w stanie wyobrazić sobie wykorzystanie po 5 = nie potrafię sobie wyobrazić, wskazać, jakie są ich plany w danych dziedzinach tematycznych. Zgodnie z przewidywaniami, odpowiedzi burmistrzów różnią się od tych, które dotyczyły określenia dziedzin problemowych (wykres 7).

Najłatwiej jest im wyobrazić sobie wykorzystanie współpracy w dziedzinach, które były dofinansowywane w poprzednim okresie programowania. Są to przede wszystkim: kultura, turystyka i sport. Polscy przedstawiciele preferują kulturę i turystykę. Kolejnymi dwoma obszarami są oświata (szkolnictwo) i ochrona środowiska. W tych dziedzinach możliwości wykorzystania częściej potrafią sobie wyobrazić czeski respondenci. Ogólnie jednak odpowiedzi polskich i czeskich respondentów są podobne.

Dziedziny zarządzania kryzysowe i transport znajdują się wprawdzie pod względem planowanego wykorzystania dopiero w drugiej grupie rankingu priorytetów, ale odpowiedzi polskich i czeskich respondentów są niemal identyczne. Zgodnie z ogólnym podejściem i określeniem obszarów problemowych, także pod kątem wykorzystania poszczególnych dziedzin, najmniej preferowane są dziedziny: przedsiębiorczość, ochrona zdrowia, a przede wszystkim planowanie przestrzenne.

Po czeskiej stronie ciekawe jest odmienne podejście poszczególnych stowarzyszeń. Gminy ze Svazku měst a obcí okresu Karviná widzą możliwość wykorzystania obszarów: kultura, sport i turystyka, co bardziej zbliża je do polskich gmin. Jest to związane także z wielkością gmin (w Svazku měst a obcí okresu Karviná wielkość gmin jest podobna do gmin i miast w polskiej części Euroregionu Śląsk Cieszyński).

Na mapie percepcyjno-pozycyjnej widoczna jest wzajemna relacja dziedzin, które burmistrzowie określają jako problemowe, którymi powinien się zajmować Euroregion Śląsk Cieszyński. Z mapy można też odczytać, czy są w stanie sobie wyobrazić współpracę w danej dziedzinie. Turystyka, sport i kultura należą do dziedzin problemowych, którymi powinien się zajmować Euroregion, a jednocześnie gminy widzą możliwość współpracy w tych dziedzinach. Oświata (szkolnictwo), ochrona zdrowia i planowanie przestrzenne należą do dziedzin, które nie są postrzegane jako problemowe, a zarazem burmistrzowie nie potrafią sobie zbytnio wyobrazić współpracy w tych dziedzinach.

Pod dyskusję należy natomiast poddać ochronę środowiska i transport. Dziedziny te są ponadprzeciętnie „problemowe”, ale burmistrzowie nie potrafią sobie wyobrazić konkretnej współpracy. W tych dziedzinach należy współpracę wspierać i inicjować. Zdaniem agencji przeprowadzającej badania to kluczowa informacja wynikająca z opracowania i jeden z najważniejszych wniosków.

Obszary zarządzania kryzysowego i przedsiębiorczości są wprawdzie „problemowe”, ale znajdują się blisko przeciętnego poziomu. Także w tych dziedzinach burmistrzowie nie za bardzo potrafią sobie wyobrazić współpracę.

1.6. Osie priorytetowe i ich wykorzystanie

Respondentom przedstawiono także konkretne cztery osie priorytetowe nowego okresu programowania oraz postawiono pytanie, czy są w stanie w tych dziedzinach wyobra-

zić sobie możliwości współpracy. Poszczególnych osi priorytetowych nie wyjaśniono i zgodnie z oczekiwaniami wyobrażenia o współpracy różniły się od wyobrażeń na temat współpracy w zwykłych obszarach tematycznych. Ponownie w skali 1 = z pewnością wykorzystamy do 5 = z pewnością nie wykorzystamy burmistrzowie ocenili możliwości w ramach poszczególnych osi priorytetowych w sposób przedstawiony na wykresie 8

Odpowiedzi są nieco ostrożne. Spośród czterech osi priorytetowych dziedziny Wspieranie wzrostu sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego oraz Inwestowanie w edukację, szkolenia, w tym szkolenia zawodowe wydają się najbardziej możliwe do potencjalnego wykorzystania przez respondentów. Natomiast Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych oraz Wspólne zarządzanie ryzykiem są w obu krajach dziedzinami o mniejszym stopniu wykorzystania. W Polsce większe możliwości wykorzystania dostrzeżono w dziedzinie Wspieranie wzrostu sprzyjającego zatrudnieniu, natomiast w Czechach w dziedzinie Inwestowanie w edukację, szkolenia, w tym szkolenia zawodowe.

Największy potencjał osi priorytetowej Inwestowanie w edukację jest w przypadku gmin zrzeszonych w ugrupowaniu Regionální rada Třinec, najmniejszy natomiast występuje w Svazku měst a obcí okresu Karviná. Lepiej zorientowani są przedstawiciele dużych miast, którzy lepiej potrafią sobie wyobrazić konkretne wykorzystanie osi priorytetowych, dotyczy to miast i gmin zarówno w Polsce, jak i w Czechach.

2. Analiza wybranych dokumentów strategicznych istotnych z punktu widzenia współpracy transgranicznej prowadzonej w Euroregionie Śląsk Cieszyński

W procesie analitycznym wzięto pod uwagę cztery wybrane grupy dokumentów strategicznych istotnych z punktu widzenia współpracy transgranicznej prowadzonej w Euroregionie Śląsk Cieszyński, skupiając się przede wszystkim na **strategiach i planach rozwoju poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, ich stowarzyszeniach lub związkach**, wśród których znalazły się dokumenty polskie i czeskie.

Do pierwszych należały: *Strategia Rozwoju Gminy Brenna do 2020 roku*, Urząd Gminy w Brennej, SWIG DELTA PARTNER, Brenna-Cieszyn 2014; *Strategia Rozwoju Gminy Chybie do 2014 roku*, Przedsiębiorstwo Usługowe HOLOX w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2002; *Strategia Rozwoju Miasta Cieszyna na lata 2010-2020*, FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji, Cieszyn, wrzesień 2010; *Strategia Rozwoju Gminy Dębowiec 2004-2016*, Urząd Gminy w Dębowcu, Dębowiec 2004; *Strategia Rozwoju Gminy Godów na lata 2014-2020*, Urząd Gminy w Godowie, Godów, wrzesień 2014; *Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Golezów na lata 2007-2013*, Urząd Gminy w Golezowie, Golezów 2006; *Strategia Rozwoju Gminy Hażlach na lata 2011-2020*, Urząd Gminy w Hażlachu, Hażlach, sierpień 2011; *Strategia Rozwoju Gminy Istebna do 2020 roku*, Urząd Gminy Istebna/Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER, Istebna-Cieszyn 2013; Z. Miętus, A. Borowicz, T. Miętus, *Strategia Rozwoju Gminy Jasienica na lata 2008-2015*, Urząd Gminy w Jasienicy, Jasienica 2008; *Strategia Rozwoju Miasta Jastrzębie-Zdrój do 2020 roku. Program rozwoju*, Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER, Jastrzębie-Zdrój 2013; *Strategia Rozwoju Gminy Jaworze*, Biuro Projektów Urbanistyki i Architektury, Gliwice, grudzień 2000; *Strategia Rozwoju Gminy Skoczów na lata 2014-2020+*, Urząd Miasta

w Skoczowie, Skoczów, czerwiec 2013; *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Strumień na lata 2014-2022*, Urząd Miasta w Strumieniu, Strumień, kwiecień 2015; *Strategia Rozwoju Miasta Ustroń do 2020 roku*, Urząd Miasta Ustroń/SWIG DELTA PARTNER, Ustroń 2014; *Strategia Rozwoju Miasta Wisła do 2020 roku*, SWIG DELTA PARTNER, Wisła-Cieszyn 2014; *Strategia Rozwoju Gminy Zebrzydowice do 2020 roku*, Urząd Gminy Zebrzydowice/Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER, Zebrzydowice-Cieszyn 2015; *Strategia Rozwoju Śląska Cieszyńskiego 2001-2016*, Wydział Strategii, Promocji Gospodarczej i Integracji Europejskiej Starostwa Powiatowego w Cieszynie/Biuro Związku Komunalnego Ziemi Cieszyńskiej, Cieszyn 2001.

W skład drugich weszły: *Strategický plán rozvoje města Bohumína na období 2014-2020*, Město Bohumín, grudzień 2013. *Strategický plán rozvoje města Český Těšín 2012-2016*, ProFaktum, s.r.o, Český Těšín, 2012; *Strategie udržitelného rozvoje města Havířova 2012-2020*, Magistrát města Havířov, Havířov 2012; *Strategický rozvojový dokument na období 2014-2020. Obec Hřčava*, Obec Hřčava, Hřčava 2014; *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Regionální operační program*, Magistrát města Karviná, Karviná, listopad 2008; *Program rozvoje statutárního města Karviné na léta 2007-2010*, Magistrát města Karviné odbor správy majetku, oddělení rozvoje, maj 2007, zmiana - maj 2009; *Strategický plán ekonomického rozvoje statutárního města Karviná 2007*, Statutární město Karviná - Magistrát města Karviné, aktualizacja - wrzesień 2011; *Strategický plán ekonomického a územního rozvoje Města Orlové pro období 2008-2030*, Orlová, kwiecień 2008; *Strategický plán rozvoje měst a obcí Regionu Slezská brana na léta 2007-2015. Město Šenov*, Šenov 2007; *Strategický plán rozvoje obce Vendryně 2014-2020*, Vendryně, październik 2013; *Analytická část strategického dokumentu MAS Jablunkovsko pro období 2014-2020*, Bystřice nad Olší, wersja robocza, lipiec 2015; *Návrhová část strategického dokumentu MAS Jablunkovsko pro období 2014-2020*, Bystřice nad Olší, wersja robocza, lipiec 2015; *Strategický plán Sdružení obcí Jablunkovska na léta 2007-2013*, Sdružení obcí Jablunkovska, Jablunkov, lipiec 2007; *Integrovaná strategie území (ISÚ) Místní akční skupiny Bohumínsko 2014-2020 (Analytická část)*, EKOTOXA s.r.o., MAS Bohumínsko, Opava/Bohumín-Nový Bohumín, lipiec 2013, sierpień 2014; *Integrovaná strategie území (ISÚ) Místní akční skupiny Bohumínsko 2014-2020 (Strategická část. Výstupy jednání pracovních skupin)*, MAS Bohumínsko, Opava/Bohumín-Nový Bohumín, sierpień 2014; *Strategický plán Mikroregionu Žermanické a Těrlické přehrady 2014-2020*; *Strategický plán mikroregionu obcí povodí Stonávky*; *Strategie rozvoje 2011-2020*, Hrat s.r.o, Třinec 2011.

Analiza objęła również istniejące **bilateralne i trilateralne programy oraz koncepcje o charakterze transgranicznym** (M. Olszewski, B. Kasperek, *Program Partnerskiej Współpracy Miast Jastrzębie-Zdrój, Karviná i Havířov - założenia*, Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”, Cieszyn, Jastrzębie-Zdrój 2013; M. Olszewski, *Program Partnerskiej Współpracy Gmin Jasienica-Petřvald na lata 2007-2013*, Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”, Cieszyn-Jasienica 2008); *Program Współpracy Gminy Brenna i Gminy Bystrzyca*, Urząd Gminy w Brennej/Obecní úřad Bystřice, Brenna-Bystrice, styczeń 2014 oraz *Program Ciesz się Cieszynem - Ogród dwóch brzegów*, **pozostałe dokumenty o charakterze transgranicznym uwzględniające doświadczenia i dobre praktyki mające swoje źródło we współpracy transnarodowej pomiędzy partnerami umowy euroregionalnej a innymi europejskimi strukturami i organizacjami** (A. Olszewska, *Sprawozdanie merytoryczne z forów transgranicznych zrealizowanych od czerwca do listopada 2014 roku w ramach projektu*

„Chcemy, abyście o nas wiedzieli-2. Forum współpracy terytorialnej”, Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”, Cieszyn, styczeń 2015) oraz **dokumenty programowe związane z Programem Interreg V-A Republika Czeska-Polska (Interreg V-A Republika Czeska-Polska, wersja 1)**².

Założeniem analizy **pierwszej z czterech grup dokumentów** było zbadanie zapisów zawartych w zestawieniach SWOT oraz częściach strategicznych poszczególnych opracowań (celach strategicznych, operacyjnych, projektach), które odnosiłyby się w sposób bezpośredni lub pośredni do współpracy transgranicznej i stanowiły „punkty styczne” przyszłej współpracy samorządów terytorialnych. Podczas prowadzenia procesu badawczego napotkano na szereg trudności wpływających w znacznej mierze zarówno na porównywanie danych, jaki i interpretację wyników. Do trudności tych należały między innymi:

- ✓ brak aktualnych dokumentów strategicznych lub planów rozwoju pozyskanych od części samorządów (Goleszów, Jaworze, Karviná, Sdružení obcí Jablunkovska);
- ✓ różnice w specyfice dokumentów polskich i czeskich - w przypadku dokumentów polskich analizowanymi opracowaniami były strategie rozwoju gminy/miasta, gminny plan rozwoju lokalnego lub plan rozwoju Śląska Cieszyńskiego (powiatu), natomiast w przypadku dokumentów czeskich oprócz strategii rozwoju gminy/miasta, czy gminnych planów rozwoju lokalnego, analizowano również zintegrowany plan rozwoju dla Regionalnego Programu Operacyjnego (Karviná), zintegrowane strategie terytorialne lokalnych grup działania (Místní akční skupina Bohumínsko, Místní akční skupina Jablunkovsko) plany i strategie mikroregionów (Mikroregionu Žermanické a Těrlické přehrady, Mikroregionu obcí povodí Stonávky), strategię stowarzyszenia gmin (Sdružení obcí Jablunkovska) i strategię rozwoju obszaru, na którym działa jeden z członków czeskiego partnera umowy euroregionalnej - Regionální rada rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci. Taki stan rzeczy wynika z odmiennego charakteru funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce i Republice Czeskiej;
- ✓ brak analizy SWOT jako składowej dokumentu strategicznego (Hrčava);
- ✓ brak w analizie SWOT zapisów o charakterze transgranicznym (Chybie, Goleszów, Šenov);
- ✓ brak odniesień do problematyki współpracy transgranicznej w elementach składowych analizy SWOT:
 - w przypadku mocnych stron brak takich odniesień wystąpił w dokumentacji dotyczącej gmin/miast Brenna, Dębowiec, Jastrzębie-Zdrój, Jaworze;
 - w przypadku słabych stron brak takich odniesień wystąpił w dokumentacji dotyczącej gmin/miast/lokalnych grup działania/stowarzyszeń gmin/mikroregionów: Brenna, Dębowiec, Istebna, Jasienica, Jastrzębie-Zdrój, Jaworze, Skoczów, Strumień, Ustroń, Wisła, Český Těšín, Havířov, Místní akční skupina Jablunkovsko, Sdružení obcí Jablunkovska, Místní akční skupiny Bohumínsko, Mikroregion Žermanické a Těrlické přehrady, Mikroregion obcí povodí Stonávky;
 - w przypadku szans brak takich odniesień wystąpił w dokumentacji dotyczącej gmin/miast/mikroregionów: Skoczów, Ustroń, Havířov,

² Źródło: http://www.ewt.gov.pl/media/6874/Program_PL_CZ_14-20_23.pdf [data odczytu: 23.06.2015]

Mikroregion Žermanické a Těrlické přehrady, Mikroregion obcí povodí Stonávky;

- w przypadku zagrożeń brak takich odniesień wystąpił w dokumentacji dotyczącej gmin/miast/lokalnych grup działania/mikroregionów: Brenna, Godów, Strumień, Havířov, Karviná, Orlová, Vendryně, Místní akční skupiny Bohumínsko, Mikroregion Žermanické a Těrlické přehrady, Mikroregion obcí povodí Stonávky;
- ✓ brak (w częściach strategicznych opracowań) zapisów, które odnosząby się w sposób bezpośredni lub pośredni do współpracy transgranicznej (Chybie, Zebrzydowice, Orlová, Mikroregion obcí povodí Stonávky);
- ✓ używanie w dokumentacji skrótów nazw własnych lub terminologii specjalistycznej w uproszczonej formie utrudniającej interpretację treści (opracowania w języku czeskim).

Biorąc pod uwagę powyższe czynniki, wnioski zebrane na podstawie przeglądu zapisów zawartych w analizach SWOT oraz częściach strategicznych opracowań mają charakter przekrojowy/ogólny - polsko-czeski. I tak w przypadku mocnych stron związanych ze współpracą transgraniczną, które zostały zdefiniowane w dokumentach polskich samorządów, na pierwszy plan wysuwa się położenie (w sąsiedztwie granicy, blisko atrakcji turystycznych znajdujących się po drugiej stronie granicy) oraz dostępność komunikacyjna (skrzyżowanie szlaków drogowych z Republiką Czeską i Słowacją, niewielka odległość od portu lotniczego oraz aglomeracji zlokalizowanej po stronie czeskiej, obecność węzła kolejowego o znaczeniu międzynarodowym, duża liczba przejść granicznych). Charakterystyczną, mocną stroną jest także szeroko rozumiany potencjał związany z kulturą (polsko-czeska współpraca pomiędzy instytucjami kultury, odbywające się imprezy kulturalne o zasięgu międzynarodowym, wspólna tradycja i przenikanie się kultur, możliwość porozumiewania się w sąsiednich językach), turystyką (system oznakowanych tras rowerowych łączących się z trasami w Czechach, w tym międzynarodową trasą rowerową Eurovelo R4, ruch turystyczny oraz tworzące się centra małego ruchu granicznego, rozwinięta baza wypoczynkowa) i gospodarką (aktywność polskich usługodawców i rzemieślników na rynku czeskim, nawiązywanie współpracy gospodarczej, rozwój handlu zagranicznego, potencjał gospodarczy oraz możliwość wspólnych inwestycji). Równie często jako mocna strona współpracy transgranicznej podkreślana jest przynależność polskich samorządów do Stowarzyszenia Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” i Euroregionu Śląsk Cieszyński, a także istniejące partnerstwa z instytucjami zagranicznymi z Czech.

W przypadku mocnych stron dotyczących współpracy transgranicznej, które zapisano w dokumentach czeskich samorządów, najczęściej wymieniane jest położenie na czesko-polskiej/czesko-polsko-słowackiej granicy (strategicznie dobre położenie względem głównych ciągów komunikacyjnych łączących Polskę i Słowację) zarówno w kontekście turystyki, gospodarki, transportu jak i jakości życia. Drugi istotny, mocny czynnik stanowi dostępność komunikacyjna (istnienie odcinków dróg tranzytowych o międzynarodowym znaczeniu - transport drogowy i kolejowy, miejsc przekraczania granicy państwa, bardzo dobrej dostępności polskiego i słowackiego rynku). Ponadto jako mocna strona współpracy transgranicznej zostało wskazane partnerstwo z miastami z Polski, udostępnianie wspólnych atrakcji wzdłuż rzeki Olzy i co ciekawe wyko-

rzystanie we współpracy transgranicznej doświadczeń wyływających ze współistnienia z silnymi mniejszościami narodowymi - zwłaszcza silną mniejszością polską.

Jeżeli chodzi o słabe strony związane z problematyką współpracy transgranicznej, to w przypadku zapisów znajdujących się w dokumentacji polskiej najczęściej podnoszone są kwestie dotyczące zanieczyszczenia powietrza (natężenie ruchu, niska emisja z palenisk domowych oraz zanieczyszczenie z zakładów przemysłowych po stronie czeskiej, brak systemu monitoringu zanieczyszczeń - zwłaszcza transgranicznych), transportu i infrastruktury (brak możliwości ruchu ciężarowego w niektórych częściach granicy - mała liczba przejść granicznych o podwyższonej kategorii, słaba infrastruktura przejść granicznych, zły stan techniczny układu drogowego i niedostatecznie rozwinięta infrastruktura komunikacyjna, brak infrastruktury towarzyszącej ruchowi ciężarowemu - centra rozładunkowo-przeładunkowe, zły stan dróg dojazdowych do przejść granicznych oraz niedoinwestowanie w zakresie infrastruktury technicznej, ciężenie transportu tranzytowego w kierunkach centrów miast), a także turystyki i promocji (brak jednolitej koncepcji promocji ruchu turystycznego w ramach Euroregionu, niewystarczający poziom koordynacji współpracy z miastami partnerskimi w zakresie promocji, niski poziom świadczonych usług turystycznych w porównaniu z zagranicą i sąsiadującymi regionami Republiki Czeskiej).

W dokumentacji SWOT czeskich samorządów znajdziemy zdecydowanie mniej słabych stron odnoszących się do współpracy transgranicznej niż ma to miejsce w przypadku polskich opracowań. Dotyczą one przede wszystkim problematyki związanej z zanieczyszczeniem powietrza (spowodowanego głównie działalnością przemysłową, natężeniem ruchu i niską emisją, włącznie z czynnikami transgranicznymi), położeniem (gdzie wskazano jako wadę ograniczoną dostępność terenu z uwagi na granicę państwa) oraz turystyką (między innymi niski poziom świadczonych usług w porównaniu z zagranicą i sąsiadującymi regionami Republiki Czeskiej).

Wśród szans, jakie niesie ze sobą współpraca transgraniczna, najwięcej odwołań (w polskich dokumentach analitycznych) związanych jest z położeniem i dostępnością komunikacyjną rozumianą w różny sposób. Są wśród nich takie, jak: lokalizacja w pasie przygranicznym, dająca możliwość realizacji projektów polsko-czeskich i polsko-słowackich przy wykorzystaniu środków Unii Europejskiej; wykorzystanie międzynarodowych ciągów komunikacyjnych do rozwoju turystyki tranzytowej, przygraniczne położenie oraz możliwości rozwoju współpracy, w szczególności w sferze gospodarki, przedsiębiorczości, handlu i usług; bliskość przebiegu magistrali kolejowej tworzącej VI Europejski Korytarz Transportowy; korzystne usytuowanie na obszarze transgranicznym pozwalające na wykorzystanie efektów aglomeracyjnych i dużej skali rynku bez ponoszenia kosztów inwestycyjnych związanych z rozbudową instytucji rynkowych i instytucji otoczenia biznesu; czy wykorzystanie międzynarodowych ciągów komunikacyjnych po obu stronach granicy w celu promocji ruchu turystycznego. Do równie ważnych czynników postrzeganych jako szanse można zaliczyć istniejący Euroregion Śląsk Cieszyński i prowadzoną w jego strukturach współpracę transgraniczną (która stwarza nowe możliwości podejmowania projektów społecznych, kulturalnych i edukacyjnych z partnerami w Republice Czeskiej), działające partnerstwa (umożliwiające rozwój różnych form współpracy pomiędzy władzami samorządów terytorialnych z Polski i Czech), uwarunkowania gospodarcze (silne euro i korona czeska jako sprzyjający czynnik wzrostu kontaktów gospodarczych z południowymi sąsiadami i krajami Unii Europejskiej; konkurencyjność cenowa w odniesieniu do gmin ościennych oraz

miejsowości Czech i Słowacji), skutki polityczne (przystąpienia obu państw do Unii Europejskiej i strefy Schengen oznaczające dopływ kapitału i nowych technologii oraz zniesienie granic), a także możliwości pozyskiwania środków w ramach nowej perspektywy finansowej.

Szanse związane ze współpracą transgraniczną zdefiniowane w czeskich dokumentach analitycznych mają bardziej przekrojowy charakter w porównaniu z szansami, które zostały wskazane w dokumentacji polskiej (tu występuje większa koncentracja przykładów w ramach niektórych zagadnień). Należą do nich między innymi takie, jak: możliwość wykorzystania wolnych mocy centralnych oczyszczalni ścieków poprzez przyłączenie terenów z Polski; rozwiązywanie problemów związanych z wysoką emisją gazów pochodzących z zakładów przemysłowych i gospodarstw domowych włącznie z redukcją spalania niewłaściwych paliw (w tym z Polski); wykorzystanie potencjału odwiedzających i turystów z Polski; wykorzystanie we współpracy transgranicznej doświadczeń wypływających ze współistnienia z silnymi mniejszościami narodowymi; wykorzystanie położenia przygranicznego do dalszego rozwoju wspólnych działań kulturalnych, sportowych i związanych z zagospodarowaniem wolnego czasu z Polską oraz Słowacją; środki na finansowanie współpracy transgranicznej pochodzące z nowego programu, rozległy i dostępny rynek turystyczny (w tym również polski) oraz połączenie ścieżek i tras rowerowych z trasami w Polsce.

W przypadku zagrożeń, jakie wiążą się ze współpracą transgraniczną, można stwierdzić, że polskie samorzady wskazały te, które mieszczą się w ramach następujących dziedzin: turystyki, gospodarki/przedsiębiorczości oraz ochrony środowiska. Do pierwszej grupy można zaliczyć chociażby takie, jak tańsze usługi noclegowe w Czechach, konkurencyjność ze strony sąsiednich regionów granicznych oferujących bardziej atrakcyjną ofertę turystyczną, wyższy poziom świadczonych usług dla narciarzy w Czechach i na Słowacji, wzrost zainteresowania zagraniczną ofertą turystyczną (w tym również czeską). Drugą grupę reprezentują między innymi: wydobycie węgla w strefie przygranicznej i związana z nim możliwość wystąpienia szkód górniczych; utrzymujący się brak zainteresowania inwestorów zewnętrznych (krajowych i zagranicznych); lepszy poziom infrastruktury w Republice Czeskiej; korzystniejsze warunki do prowadzenia działalności gospodarczej w Republice Czeskiej - większa konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw po stronie czeskiej; wykupywanie firm z regionu przez kapitał zagraniczny, spółki giełdowe i tym samym pozbawienie władzy lokalnej wpływu na politykę gospodarczą i kadrową tych firm; napływ obcego kapitału i wywóz zysków za granicę). W trzeciej grupie można uwzględnić stale utrzymujące się zagrożenie dla środowiska naturalnego ze strony wielkich zakładów przemysłowych usytuowanych po stronie Republiki Czeskiej; niebezpieczeństwa wynikające z transgranicznego oddziaływania inwestycji planowanych na obszarze Republiki Czeskiej; brak podejmowania kompleksowych działań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej oraz działań proekologicznych o charakterze transgranicznym.

Czeskie samorzady widzą zdecydowanie mniej zagrożeń, jakie niesie z sobą współpraca transgraniczna, niż samorzady polskie, a wskazane przez nie czynniki ryzyka dotyczą między innymi braku zainteresowania ze strony polskiej wprowadzaniem skutecznych środków obniżających emisję zanieczyszczeń; braku wykorzystania lokalizacji regionu na czesko-polsko-słowackim pograniczu, a tym samym jego izolacji; wzrostu konkurencyjności okolicznych regionów względem regionów czeskich (Beskidzkiej 5, budowa nowych wyciągów znajdujących się w kompleksach po polskiej stronie granicy).

Jeżeli weźmiemy pod uwagę treści dotyczące współpracy transgranicznej znajdujące się w częściach strategicznych poszczególnych (polskich i czeskich) opracowań, możemy zauważyć, że:

- ✓ dotyczą one szerokiego spektrum zagadnień - turystyki, kultury, sportu, infrastruktury, ochrony środowiska, gospodarki i biznesu, zarządzania kryzysowego, współpracy samorządowej i transgranicznej oraz innych;
- ✓ zadania i projekty zapisane w ramach domen/obszarów tematycznych wykazują, podobnie jak dziedziny do których są przyporządkowane, wysoki stopień różnorodności. Poniżej podano przykładowe zadania i projekty wskazane w częściach strategicznych polskich i czeskich dokumentów:
 - tworzenie, urządzenie oraz rewitalizacja miejsc służących aktywnemu wypoczynkowi i rekreacji na terenie miasta; stworzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej; opracowanie programu w zakresie wykorzystania turystyki tranzytowej sportowej i usług okołoturystycznych
 - rozbudowa systemu oznakowanych tras rowerowych (turystyka);
 - wspieranie organizacji i kreowania wydarzeń kulturalnych podkreślających rangę miasta na arenie ogólnopolskiej i międzynarodowej; rozbudowa i modernizacja sieci placówek kulturalnych z myślą o wydarzeniach transgranicznych; organizowanie imprez promujących rękodzieło i produkty lokalne (kultura);
 - wytyczenie i utrzymanie tras narciarstwa biegowego; utrzymanie stałych cyklicznych imprez rowerowych o wymiarze ogólnopolskim i międzynarodowym; organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych o zasięgu lokalnym, krajowym i międzynarodowym; systematyczny rozwój oferty w ramach kalendarza imprez sportowych i rekreacyjnych, organizacja przedsięwzięć „flagowych” o randze ogólnopolskiej czy międzynarodowej (sport);
 - współpraca z partnerami zewnętrznymi na rzecz zwiększenia dostępności komunikacyjnej z wykorzystaniem transportu kolejowego i autobusowego; wsparcie działań skierowanych na dalsze zintegrowanie komunikacji publicznej (infrastruktura);
 - wymiana istniejących źródeł energii na bezemisyjne lub niskoemisyjne; udzielanie dotacji na zakup kotłów gazowych przez mieszkańców czesko-polskiego pogranicza; realizowanie działań prowadzących do obniżenia emisji w przemyśle, włącznie z jej źródłami o charakterze transgranicznym; dążenie do zmiany trasy wodnej uwzględniające zachowanie walorów przyrodniczych granicznych meandrów rzeki (ochrona środowiska);
 - organizacja targów gospodarczych, udział w targach inwestycyjnych - prezentacja ofert; ożywienie stref ekonomicznych i współpraca w pozyskiwaniu nowych inwestorów, system promowania lokalnych przedsiębiorstw i wprowadzania ich na rynki zewnętrzne (przedsiębiorczość i biznes);
 - wypracowanie procedur postępowania w zakresie pożarnictwa, przeciwdziałania skutkom powodzi, klęsk ekologicznych, zagrożeń chemicznych (zarządzenie kryzysowe);

- rozwijanie współpracy między polskimi i czeskimi gminami Śląska Cieszyńskiego poprzez realizację wspólnych zadań w ramach Euroregionu „Śląsk Cieszyński”; rozwój samorządności i społeczeństwa obywatelskiego poprzez współpracę samorządów i organizacji pozarządowych w kraju i za granicą (współpraca transgraniczna i samorządowa);
- projekty dotyczące współpracy i wymiany doświadczeń (inna).

Analiza **drugiej grupy** dokumentów polegała na ogólnym zbadaniu charakteru opracowań oraz sformułowaniu najważniejszych wniosków odnoszących się do zawartych w nich zapisów.

Program Partnerskiej Współpracy Miast Jastrzębie-Zdrój, Karviná i Havířov został oparty na wstępnej analizie możliwości kooperacji trzech największych jednostek samorządu terytorialnego, znajdujących się w Euroregionie Śląsk Cieszyński (wzięto w tym przypadku pod uwagę zapisy znajdujące się w dokumentach strategicznych poszczególnych miast), a także analizie barier we współpracy transgranicznej pomiędzy instytucjami z Jastrzębia-Zdroju, Karviny i Havířová oraz możliwości ich pokonywania. W opracowaniu określono misję programu, jego główny cel, 10 priorytetów [1) kulturę, 2) edukację, 3) sport, 4) turystykę i rekreację, 5) gospodarkę, przedsiębiorczość, 6) komunikację, 7) bezpieczeństwo publiczne, 8) zarządzanie kryzysowe, 9) ochronę środowiska, 10) ochronę zdrowia], projekty transgraniczne. Opracowanie wymaga uzupełnienia celów strategicznych, celów operacyjnych oraz aktualizacji projektów transgranicznych.

Jeżeli chodzi o *Program Partnerskiej Współpracy Gmin Jasienica-Petřvald na lata 2007-2013* można stwierdzić, że został on oparty na częściowej analizie możliwości kooperacji obu gmin, w ramach której dokonano przeglądu dokumentów strategicznych (krajowych, transgranicznych, regionalnych i lokalnych) oraz uwarunkowań prawnych, mających istotne znaczenie z punktu widzenia planowania i realizowania wspólnych działań przez obie jednostki samorządu terytorialnego. W opracowaniu określono misję programu, jego główny cel, 8 priorytetów [1) turystyka, 2) sport, 3) kultura, 4) przedsiębiorczość, 5) kształcenie i współpraca szkół, organizacje pozarządowe, 6) transport i przekraczanie granic, 7) ochrona środowiska, 8) zarządzanie kryzysowe], cele strategiczne, cele operacyjne i projekty transgraniczne. W ramach dalszych prac nad dokumentem przewidziano poszerzenie jego części analitycznej o wnioski płynące z ustaleń prowadzonych z przedstawicielami urzędów oraz społeczności lokalnych obu gmin. Ponadto Program ma zostać uzupełniony o dodatkowe założenia, których z uwagi na częściową analizę nie zdefiniowano. Dopiero wówczas będzie możliwe określenie konkretnych działań w postaci kart projektów możliwych do realizacji oraz wniosków do wdrożenia. Opracowanie wymaga aktualizacji.

Program Współpracy Gminy Brenna i Gminy Bystrzyca został z kolei oparty na analizie potencjału obu gmin w zakresie bezpieczeństwa, inwestycji, oświaty, kultury i pomocy społecznej. W ramach powyższych dziedzin określono płaszczyzny współpracy. W dokumencie zdefiniowano także cele i efekty Programu, wśród których można wymienić: podejmowanie działań mających na celu pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego obu gmin, poprawę stanu środowiska naturalnego oraz zachowanie wartości lokalnego dziedzictwa przyrodniczego, zapewnienie warunków dla wykorzystania potencjału turystycznego obu gmin - unikatowych walorów, zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w kreowaniu rozwoju lokalnych wspólnot i aktywizacja mieszkańców, wielowymiarowy rozwój społeczeństwa informacyjnego obejmujący dostępność

usług teleinformatycznych jak i kompetencje mieszkańców, systematyczną realizację miękkich projektów edukacyjnych i kulturalnych. Ramy czasowe realizacji Programu obejmują lata 2014-2020.

Ciesz się Cieszynem - Ogród dwóch brzegów to początkowo projekt, a od 2007 roku Program realizowany przez miasta Cieszyn i Český Těšín dotyczący prowadzenia wspólnych działań w zakresie zagospodarowania polskiej i czeskiej części nabrzeża Olzy i jej okolic w granicach obu miast. Jego najważniejszymi elementami składowymi są następujące opracowania: *Strategia rozwoju obszaru przygranicznego w Cieszynie obejmująca część nadbrzeża Olzy od mostu kolejowego do południowej granicy miasta wraz ze studium urbanistycznym*, Nizielski&Borys Consulting Spółka jawna, Cieszyn, kwiecień 2007, *Strategický plán rozvoje města Český Těšín pro období let 2008-2013. Akční plan*, EC Consulting a.s., Český Těšín 2008; *Strategický plán rozvoje města Český Těšín 2012-2016*, ProFaktum, s.r.o, Český Těšín 2012. Inspirację do stworzenia Programu stanowiły doświadczenia zaczerpnięte z pogranicza francusko-niemieckiego, gdzie pomiędzy miastami Kehl i Strasbourg położonymi nad rzeką Ren, powstał „Ogród dwóch brzegów”. Opracowania składające się na Program zawierają między innymi katalog wspólnych, polsko-czeskich projektów priorytetowych, wśród których można wymienić: utworzenie trasy łączącej rynki obu miast wraz z budową mostu europejskiego, zagospodarowanie terenu dojeżdż do mostu, budowę kładek dla pieszych i rowerzystów, rewaloryzację parku na Górze Zamkowej i Parku „Masarykovy sady”, utworzenie pętli trasy rowerowej wzdłuż obu brzegów rzeki Olzy, zagospodarowanie terenów zielonych z przeznaczeniem na miejsca sportowo-rekreacyjne. Część z przedsięwzięć doczekała się już realizacji w ramach partnerskich transgranicznych projektów „Revitalpark 2010”, „Sport Most”, „Sport Park”, czy „Ogród dwóch brzegów 2013-2015. Rewitalizacja przestrzeni i obiektów w obszarze Cieszyńskiej Wenecji”, część czeka na realizację.

Analiza opracowania wchodzącego w **skład trzeciej grupy** dokumentów miała na celu zdiagnozowanie treści odnoszących się do przedsięwzięć, które były podejmowane przez instytucje francuskie i niemieckie w Eurodystrykcie Regio Pamina, a które mogłyby być transferowane jako dobre praktyki na pogranicze polsko-czeskie lub stanowić inspirację do realizacji podobnych działań (pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego).

W *Sprawozdaniu merytorycznym z forów transgranicznych zrealizowanych od czerwca do listopada 2014 roku w ramach projektu „Chcemy, abyście o nas wiedzieli-2. Forum współpracy terytorialnej”* została opisana tematyka poszczególnych forów oraz sformułowane wnioski płynące ze wspólnych polsko-czesko-francusko-niemieckich wideo spotkań. Należy podkreślić fakt, że fora dotyczyły zagadnień, w ramach których współpraca transgraniczna w obszarze Euroregionu Śląsk Cieszyński prowadzona jest sporadycznie - należały do nich ochrona środowiska, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie kryzysowe. Omawianymi tematami były między innymi „Konkurs innowacyjności na rzecz obszaru transgranicznego”, „Ożywienie centrów miast w kontekście regionalnym, transgranicznym”; „Współpraca transgraniczna strażaków na poziomie lokalnym”, „Katastrofy - plany/projekty zabezpieczające przed katastrofami na poziomie transgranicznym”, „Strategiczne podejście do zrównoważonego rozwoju oraz poprawa jakości wody rzeki Lauter poprzez wybudowanie transgranicznej stacji oczyszczania ścieków” oraz „Zabudowania w rezerwacie biosfery Wogezy Północne - Las Palatyński. Energia - Środowisko - Regionalne dziedzictwo architektoniczne”. Z zawartych w opracowaniu rekomendacji/ustaleń wynika między innymi, że

zarówno Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”, jak i Eurodystrykt Regio Pamina, będą włączać do wspólnych wideokonferencji swoich członków (samorządy) lub inne instytucje w celu wymiany doświadczeń i dobrych praktyk; transfer dobrych praktyk stanowiący kontynuację tematów rozpoczętych w trakcie zrealizowanych ośmiu wideokonferencji może nadal skutecznie odbywać się z pogranicza francusko-niemieckiego na pogranicze polsko-czeskie z udziałem zagranicznych i krajowych ekspertów; w przypadku szczególnego zainteresowania daną tematyką, eksperci z pogranicza francusko-niemieckiego są gotowi do przekazania dodatkowej dokumentacji, informacji uzupełniających za pośrednictwem Eurodystryktu Regio Pamina.

W ostatniej, **czwartej grupie** dokumentów znalazło się opracowanie Programu *Interreg V-A Republika Czeska-Polska, wersja 1*, które przeanalizowano wyłącznie pod kątem charakteru osi priorytetowych i celów tematycznych, jakie związane są z nowym, polsko-czeskim programem współpracy transgranicznej, a tym samym możliwościami finansowania przedsięwzięć.

Zgodnie z dokumentem program posiada 5 osi priorytetowych - 1) Wspólne zarządzanie ryzykiem, 2) Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia, 3) Edukacja i kwalifikacje, 4) Współpraca instytucji i społeczności, 5) Pomoc techniczna, którym odpowiadają następujące cele tematyczne: ad 1) Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, ad 2) Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników, ad 3) Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie, ad 4) Zwiększanie zdolności instytucjonalnej i skuteczności administracji publicznej, ad 5) X.

3. Przyszła współpraca terytorialna w Euroregionie Śląsk Cieszyński - studium (perspektywa polska)

Studium stanowi **narzędzie wspierające inicjowanie i realizowanie wspólnych działań** w obszarze Euroregionu Śląsk Cieszyński w latach 2014-2020 pomiędzy polskimi i czeskimi samorządami oraz ich jednostkami organizacyjnymi, a także instytucjami partnerskimi, z którymi podmioty te współpracują³.

Głównym celem opracowania było stworzenie ram współpracy transgranicznej prowadzonej z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju i efektywnego wykorzystania potencjałów polskich i czeskich jednostek samorządu terytorialnego Euroregionu Śląsk Cieszyński. Powyższy cel zostanie osiągnięty, jeżeli polskie i czeskie organizacje będą podejmowały aktywności mieszczące się w ramach **dziesięciu kluczowych obszarów (priorytetów)**: I. Kultury, II. Sportu, III. Turystyki, IV. Przedsiębiorczości, V. Szkolnictwa, VI. Transportu, VII. Ochrony środowiska, VIII. Ochrony zdrowia, IX. Planowania przestrzennego, X. Zarządzania kryzysowego.

Określenie najważniejszych obszarów współpracy transgranicznej pozwoliło na zdefiniowanie **celów strategicznych i celów operacyjnych**. Ze względu na charakter opracowania (syntetyczne podejście do opisywanej problematyki) poniżej przedstawiono wybrane, przykładowe cele strategiczne i odpowiadające im cele operacyjne

³ Z uwagi na specyfikę obszaru (polsko-czesko-słowackie pogranicze) bierze się również pod uwagę aktywności wykraczające poza Euroregion Śląsk Cieszyński. Niemniej jednak działania o których mowa, będą koncentrowały się w znacznej mierze na wspomnianym terytorium.

charakterystyczne dla poszczególnych priorytetów (tabela 1). Zarówno jedne jak i drugie cele nawiązują do projektów zaproponowanych przez polskie i czeskie samorządy oraz ich jednostki organizacyjne.

Tabela 1. Przykładowe cele strategiczne i cele operacyjne w ramach poszczególnych priorytetów

KULTURA	
Cel strategiczny	Cel operacyjny
<ul style="list-style-type: none"> Ochrona dziedzictwa kulturowego; Wzajemne poznanie społeczności obu gmin partnerskich; Poprawa dostępności zasobów kulturowych; Transgraniczna współpraca instytucji kultury z polsko-czeskiego pogranicza; Umacnianie dziedzictwa regionu pogranicza poprzez działania promocyjne i innowacyjne podejście do kultury. 	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja wydarzeń kulturalnych integrujących gminy; Organizowanie wspólnych imprez kulturalnych obu gmin partnerskich w oparciu o lokalne i regionalne wartości kulturalne; Podniesienie atrakcyjności dziedzictwa kulturowego gmin obszaru pogranicza; Wsparcie aktywności społecznej i artystycznej seniorów z Polski i Czech; Integracja społeczeństw na obszarze transgranicznym poprzez innowacyjne rozwiązania technologiczne.
SPORT	
Cel strategiczny	Cel operacyjny
<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie aktywności sportowej mieszkańców gmin partnerskich; Tworzenie warunków dla aktywnego i zdrowego stylu życia, w tym rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej; Stworzenie szerokiej oferty sportowo-rekreacyjnej skierowanej zarówno do mieszkańców pogranicza, jak i turystów; Rozwój sportu amatorskiego i promocja rekreacji wiejskiej; Poznanie tradycji sportowych gmin partnerskich. 	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych integrujących gminy; Poprawa kondycji zdrowotnej społeczeństwa; Modernizacja i rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w celu wzbogacenia oferty rekreacyjnej i wypoczynkowej obu partnerskich miejscowości; Wdrażanie działań na rzecz rozwoju sportu dorosłych i seniorów; Tworzenie miejsc rekreacji ruchowej.
TURYSTYKA	
Cel strategiczny	Cel operacyjny
<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie dostępności oferty turystycznej; Rozwój infrastruktury okołoturystycznej; Wzrost znaczenia turystyki jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego; Rozszerzenie oferty turystycznej obszaru pogranicza polsko-czeskiego, wsparcie aktywności turystycznej na pograniczu; Rozwój gospodarczy Śląska Cieszyńskiego poprzez rozwój ruchu turystycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> Nowoczesne metody promocji w turystyce; Turystyka aktywna; Budowa wizerunku i wzrost rozpoznawalności regionu, jako miejsca atrakcyjnego turystycznie dla rodzin z dziećmi; Rozszerzenie szlaku dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego poprzez utworzenie tras i ścieżek rowerowych, pieszych, edukacyjnych; Rozwój turystyki bez barier.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	
Cel strategiczny	Cel operacyjny
<ul style="list-style-type: none"> Przedsiębiorczość młodych szansą na rozwój gospodarczy pogranicza; Wzmacnianie kapitału społecznego w celu wspierania rozwoju przedsiębiorczości; Transgraniczna współpraca w zakresie wsparcia przedsiębiorczości na polsko-czeskim pograniczu; Poznanie zasad i wymogów funkcjonowania przedsiębiorstw po stronie polskiej i czeskiej; Rozwój przedsiębiorczości w regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> Kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży; Organizacja imprez o zasięgu regionalnym promujących lokalną przedsiębiorczość; Wsparcie i aktywizacja inicjatyw gospodarczych na terenie przygranicznym; Organizowanie szkoleń, konferencji dla przedsiębiorców; Tworzenie punktów wspierających rozwój działalności gospodarczej.
SZKOLNICTWO	
Cel strategiczny	Cel operacyjny
<ul style="list-style-type: none"> Zwiększanie efektywności systemów kształcenia poprzez współpracę placówek oświatowych gmin partnerskich; Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie; Pogranicze polsko czeskie ośrodkiem edukacji transgranicznej; Rozwój edukacji transgranicznej, technologicznej i aktywności obywatelskiej na pograniczu; Podniesienie jakości nauczania w regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój kompetencji kluczowych uczniów ze szkół z terenu gmin partnerskich; Inwestowanie w kształcenie, szkolenie i szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez opracowanie i realizację wspólnych programów nauczania, przygotowania zawodowego i szkolenia; Poprawa warunków kształcenia na obszarze pogranicza; Stworzenie/modernizacja bazy naukowej, poszerzanie zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań; Podniesienie kwalifikacji nauczycieli z zakresu praktycznego przekazywania wiedzy.
TRANSPORT	
Cel strategiczny	Cel operacyjny
<ul style="list-style-type: none"> Poprawa dostępności komunikacyjnej pogranicza; Poprawa istniejącej infrastruktury komunikacyjnej; Modernizacja sieci komunikacyjnej w regionie; Podwyższenie jakości życia mieszkańców; Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> Budowa miejsc parkingowych, postojowych dla turystów; Przebudowa i remonty istniejących połączeń drogowych; Modernizacja i poprawa stanu technicznego istniejących sieci drogowych; Poprawa układu komunikacyjnego gmin i wzrost bezpieczeństwa ruchu drogowego na pograniczu polsko-czeskim; Działania w zakresie infrastruktury w celu transgranicznego udostępnienia i wykorzystania kulturowego i przyrodniczego dziedzictwa regionu przygranicznego.

OCHRONA ŚRODOWISKA	
Cel strategiczny	Cel operacyjny
<ul style="list-style-type: none"> • Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska; • Czyste powietrze; • Transgraniczna współpraca w zakresie wspierania inicjatyw ochrony środowiska na polsko-czeskim pograniczu; • Poprawa warunków przyrodniczo-środowiskowych na obszarze pogranicza; • Ochrona środowiska naturalnego w regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych; • Ograniczenie niskiej emisji; • Wsparcie i aktywizacja działalności proekologicznej; • Inwestycje w energię odnawialną; • Ochrona wód gruntowych.
OCHRONA ZDROWIA	
Cel strategiczny	Cel operacyjny
<ul style="list-style-type: none"> • Transgraniczna współpraca miast partnerskich w zakresie inicjatywy ochrony zdrowia mieszkańców; • Zdrowa społeczność po obu stronach granicy; • Profilaktyka chorób układu ruchowego, oddechowego oraz uzależnień alkoholowych; • Bezpieczne, zdrowe i rozwinięte społeczeństwo; • Promocja zdrowia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie i aktywizacja działań instytucji oraz podmiotów z miast partnerskich prowadzących aktywności w obszarze ochrony zdrowia z możliwością realizacji małych inwestycji; • Lecznictwo uzdrowiskowe jako szansa rozwoju pogranicza; • Popularyzacja zdrowego stylu życia; • Budowa infrastruktury rehabilitacyjnej i leczniczej; • Modelowanie zachowań zdrowego stylu życia dzieci i młodzieży szkolnej w połączeniu z kulturą i tradycjami Śląska Cieszyńskiego.
PLANOWANIE PRZESTRZENNE	
Cel strategiczny	Cel operacyjny
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działań w zakresie usług publicznych skierowanych do społeczności lokalnych obu gmin partnerskich; • Transgraniczna współpraca miast partnerskich w zakresie planowania przestrzennego; • Podniesienie konkurencyjności przestrzeni urbanistycznej; • Transgraniczne planowanie przestrzenne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie kompatybilnych aplikacji przyczyniających się do zwiększenia dostępu mieszkańców obu gmin partnerskich do informacji o obszarze współpracy; • Wsparcie i aktywizacja działań instytucji oraz podmiotów z miast partnerskich prowadzących aktywności w obszarze planowania przestrzennego z możliwością realizacji małych inwestycji; • Ochrona dobra publicznego - remont i modernizacja istniejących obiektów miejskich; • Podniesienie atrakcyjności publicznej przestrzeni przygranicznej.
ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE	
Cel strategiczny	Cel operacyjny
<ul style="list-style-type: none"> • Wspólne zarządzanie ryzykiem; 	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu zarządzania klęskami i katastrofami;

<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu bezpieczeństwa na obszarze pogranicza polsko-czeskiego; • Ochrona przed skutkami żywiołów; • Budowa transgranicznego systemu zarządzania kryzysowego; • Zapobieganie sytuacjom kryzysowym na pograniczu, przygotowanie do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowanie w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwanie ich skutków oraz odtworzenie zasobów i infrastruktury krytycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja bezpieczeństwa publicznego wśród dzieci i młodzieży; • Podniesienie umiejętności z zakresu ochrony przeciwpowodziowej; • Doposażenie jednostek działających w systemie zarządzania kryzysowego; • Zapewnienie bezpieczeństwa i sprawne zarządzanie kryzysowe na obszarze pogranicza.
---	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zestawienia wyników badań ankietowych adresowanych do jednostek samorządu terytorialnego Euroregionu Śląsk Cieszyński (Badania, które przeprowadzono w ramach projektu „ESIE-4”, miały one na celu ocenę dotychczasowej działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński oraz określenie przyszłych kierunków działań w ramach współpracy transgranicznej poszczególnych samorządów i ich jednostek organizacyjnych z perspektywy nowego okresu programowania na lata 2014-2020).

Podstawową formą realizacji celów strategicznych i celów operacyjnych zawartych w studium są **projekty** wskazane przez przedstawicieli polskich i czeskich organizacji w ramach przeprowadzonego procesu badawczego.

Jednostki samorządu terytorialnego reprezentujące polską stronę Euroregionu Śląsk Cieszyński wytypowały łącznie 620 projektów, które mogłyby być realizowane do 2020 roku wspólnie z instytucjami partnerskimi z czeskiej i/lub słowackiej części pogranicza. Zdecydowana większość z nich (łącznie ponad połowa wszystkich zaproponowanych przedsięwzięć) mieści się w trzech pierwszych obszarach priorytetowych - kulturze (162 projekty), sporcie (106 projektów) i turystyce (109 projektów). Najmniejszym zainteresowaniem wśród polsko-czeskich aktywności cieszy się planowanie przestrzenne (zaledwie 7 zgłoszonych propozycji projektowych). Można zauważyć, że projekty z dziedziny transportu, ochrony zdrowia, przedsiębiorczości i środowiska naturalnego są również w kręgu zainteresowań polskich samorządów, choć ich liczba jest zdecydowanie mniejsza (od 20 do 40 propozycji) w porównaniu z tymi z dziedziny kultury, sportu i turystyki. Nieco lepiej w porównaniu z nimi wypada szkolnictwo (54 zgłoszone projekty) i zarządzanie kryzysowe (56 zgłoszonych projektów).

Samorządem, który zaproponował największą liczbę projektów jest Jastrzębie-Zdrój (158 przedsięwzięć). Ponad połowę mniej zgłosił Strumień (71 projektów). Na dalszych miejscach znalazły się Ustroń (50 projektów), Godów (47 projektów) i Cieszyn (43 projekty). Najmniej propozycji projektowych - 13 przypada na Chybie (tabela 2).

Jeżeli chodzi o jednostki samorządu terytorialnego reprezentujące czeską stronę Euroregionu Śląsk Cieszyński, to wskazały one łącznie 166 projektów, które mogłyby realizować do 2020 roku wspólnie z instytucjami partnerskimi z polskiej i/lub słowackiej części pogranicza⁴.

W przeciwieństwie do samorządów polskich, gdzie wśród dominujących priorytetów, w ramach których padały propozycje wspólnych polsko-czeskich projektów, znalazły się kultura, sport i turystyka, samorządy czeskie wskazały szkolnictwo, turystykę, sport, transport i ochronę środowiska jako te dziedziny, gdzie warto byłoby współpra-

⁴ Należy zaznaczyć, że mała liczba zaproponowanych projektów jest wynikiem innego podejścia do przeprowadzenia badań ankietowych adresowanych do czeskich jednostek samorządu terytorialnego Euroregionu Śląsk Cieszyński, za które odpowiadało Regionalní sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska.

cować w pierwszej kolejności (od 20 do 25 zaproponowanych inicjatyw). Nieco mniejszym zainteresowaniem cieszyła się kultura (17 zgłoszonych projektów), zarządzanie kryzysowe (15 zgłoszonych projektów) i przedsiębiorczość (14 zgłoszonych projektów). Pod względem chęci współpracy z partnerem z drugiej strony granicy, zdecydowanie najgorzej wypada obszar planowania przestrzennego (9 propozycji projektowych) i ochrony zdrowia, w którym nie został zgłoszony ani jeden projekt.

Wśród czeskich samorządów, które zaproponowały największą liczbę projektów znalazły się: Český Těšín i Dolní Lomná (po 13 przedsięwzięć), Bohumín, Hřava i Petřvald (po 12 przedsięwzięć) oraz Havířov i Třanovice (po 10 przedsięwzięć). Z kolei tylko jedną propozycję projektową zgłosiła gmina Jablunkov (tabela 3).

Analizując projekty zgłoszone do realizacji przez organizacje objęte badaniem, możemy zauważyć, że:

- ✓ zdecydowana większość przedsięwzięć wskazanych przez polskie samorzady dotyczy współpracy z instytucjami działającymi na terenie czeskiej części Euroregionu Śląsk Cieszyński - czeskimi lub polskimi (polskie instytucje kultury w Republice Czeskiej, takie jak domy kultury, oddziały Kongresu Polaków w Republice Czeskiej, oddziały Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego). Jedyny wyjątek od tej reguły stanowi Vratimov, z którym wspólne działania planuje podejmować Strumień;
- ✓ większość projektów zaproponowanych przez czeskie samorzady koncentruje się na współpracy z instytucjami działającymi na terenie polskiej części Euroregionu Śląsk Cieszyński. Część samorządów (Hřava, Mosty u Jablunkova, Orlova i Těrlicko) wyraża zainteresowanie prowadzeniem wspólnych aktywności z organizacjami, których siedziby znajdują się poza wspomnianym obszarem (Čierne-słowacka część Euroregionu Beskidy, Węgierska Górka - polska część Euroregionu Beskidy, Rydułtowy, Racibórz i Krzyżanowice - polska część Euroregionu Silesia). Powyższe różnice wynikają ze specyfiki funkcjonowania polskich i czeskich jednostek samorządu terytorialnego Euroregionu Śląsk Cieszyński, prowadzonej przez nie współpracy, kontaktów zagranicznych oraz istniejących partnerstw, jakie są ich udziałem.
- ✓ spośród wszystkich 786 propozycji projektowych zdecydowana większość jest typowymi przedsięwzięciami o charakterze transgranicznym, wpisującymi się w założenia nowego Programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska (lub ewentualnie Interreg V-A Polska-Słowacja), z którego mogą być one finansowane w latach 2014-2020. W przypadku części zgłoszonych projektów pierwiastek transgraniczny (efekt, rezultaty, produkty, wartość dodana) zgodny z wytycznymi programu czesko-polskiego (lub polsko-słowackiego) jest na tyle mały, że nie można ich będzie sfinansować ze wspomnianych źródeł. Szansą dla tego typu inicjatyw są programy kładące nacisk na współpracę międzynarodową (np. Erasmus+). Niewielki odsetek zaproponowanych projektów ma charakter typowo narodowy, w związku z czym mogą być one realizowane wyłącznie z programów krajowych (np. Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020). Zaleca się, aby zwłaszcza w odniesieniu do tego typu projektów, instytucje które mają zamiar je realizować, brały pod uwagę skutki ich oddziaływania na całe pogranicze (zarówno polską, jak i czeską część), a jeżeli jest to możliwe starały się (nawet w niewielkim stopniu) wprowadzać do nich element transgraniczny.

Tabela 2. Zestawienie projektów zaproponowanych do realizacji przez polskie jednostki samorządu terytorialnego Euroregionu Śląsk Cieszyński

Gmina	Kultura	Sport	Turystyka	Przedsiębiorczość	Szkolnictwo
Brenna	7	6	8	1	1
Chybie	4	4	1	-	-
Cieszyn	17	12	6	-	-
Dębowiec	7	6	8	-	-
Godów	6	9	12	7	4
Goleszów	2	3	4	-	-
Hązlach	4	5	3	2	3
Istebna	3	5	3	-	-
Jasienica	4	8	2	1	1
Jastrzębie-Zdrój	40	14	9	18	16
Jaworze	7	4	4	-	2
Skoczów	5	3	3	-	4
Strumień	27	14	19	5	5
Ustroń	14	2	8	2	8
Wisła	5	5	10	-	3
Zebrzydowice	5	6	5	-	4
Powiat Cieszyński	5	-	4	-	3
Razem	162	106	109	36	54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zestawienia wyników badań ankietowych adresowanych do polskich jednostek samorządu terytorialnego Euroregionu Śląsk Cieszyński (Badania, które przeprowadzono w ramach projektu „ESIE-4”, miały one na celu ocenę dotychczasowej działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński oraz określenie przyszłych kierunków działań w ramach współpracy transgranicznej poszczególnych samorządów i ich jednostek organizacyjnych z perspektywy nowego okresu programowania na lata 2014-2020).

Transport	Ochrona środowiska	Ochrona zdrowia	Planowanie przestrzenne	Zarządzanie kryzysowe	Razem
-	-	-	1	-	24
-	1	-	-	2	12
-	1	-	-	7	43
-	-	-	-	-	21
1	2	1	1	4	47
2	4	-	-	2	17
2	2	1	-	6	28
7	4	-	-	1	23
-	1	-	-	1	18
1	14	20	2	24	158
-	1	2	-	2	22
-	-	-	-	-	15
-	-	-	-	1	71
2	7	3	1	3	50
1	1	2	-	1	28
2	1	-	2	2	27
2	1	1	-	-	16
20	40	30	7	56	620

Tabela 3. Zestawienie projektów zaproponowanych do realizacji przez czeskie jednostki samorządu terytorialnego Euroregionu Śląsk Cieszyński

Gmina	Kultura	Sport	Turystyka	Przedsiębiorczość	Szkolnictwo
Bohumín	1	1	2	1	1
Bystřice	1	2	1	-	1
Chotěbuz	-	1	-	-	-
Český Těšín	1	1	2	1	-
Dětmárovice	-	-	1	-	-
Dolní Lomná	2	2	2	3	1
Haviřov	1	2	-	1	1
Horní Suchá	-	-	1	1	-
Horní Tošanovice	1	1	-	-	-
Hřčava	-	1	2	2	1
Jablunkov	-	-	-	-	-
Karviná	1	-	1	1	1
Komorní Lhotka	-	-	1	1	1
Košařiska	1	1	-	-	1
Milíkov	-	-	-	-	2
Mosty u Jablunkova	1	2	2	-	1
Orlová	2	1	-	-	-
Petřvald	1	2	2	2	-
Písečná	-	1	-	-	2
Řeka	-	-	-	-	-
Smilovice	1	1	-	-	2
Střítež	1	-	-	-	1
Těrlícko	-	1	2	-	-
Třanovice	1	1	1	-	3
Vendryně	1	1	1	1	1
Razem	17	22	21	14	20

Uwagi: w zestawieniu uwzględniono wyłącznie te gminy, które zaproponowały co najmniej jeden projekt

Źródło: Opracowanie własne na podstawie roboczego zestawienia wyników badań ankietowych adresowanych do czeskich jednostek samorządu terytorialnego Euroregionu Śląsk Cieszyński (Badania, które przeprowadzono w ramach projektu „ESIE-4”, miały na celu ocenę dotychczasowej działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński oraz określenie przyszłych kierunków działań w ramach współpracy transgranicznej poszczególnych samorządów i ich jednostek organizacyjnych z perspektywy nowego okresu programowania na lata 2014-2020).

Transport	Ochrona środowiska	Ochrona zdrowia	Planowanie przestrzenne	Zarządzanie kryzysowe	Razem
1	2	-	1	2	12
-	2	-	-	-	7
1	-	-	-	-	2
2	2	-	2	2	13
-	1	-	-	1	3
-	1	-	2	-	13
2	2	-	-	1	10
1	1	-	-	-	4
-	-	-	-	-	2
2	2	-	1	1	12
-	-	-	-	1	1
2	-	-	-	1	7
-	-	-	-	-	3
1	-	-	-	-	4
1	-	-	2	-	5
-	1	-	-	2	9
-	2	-	-	-	5
1	2	-	-	2	12
1	2	-	-	2	8
2	-	-	-	-	2
2	-	-	-	-	6
-	-	-	-	-	2
1	2	-	1	-	7
2	2	-	-	-	10
1	1	-	-	-	7
23	25	0	9	15	166

4. Przyszła współpraca terytorialna w Euroregionie Śląsk Cieszyński - studium (perspektywa czeska)

Głównym produktem projektu jest Studium współpracy terytorialnej na okres 2014-2020, którego przedmiot stanowi analiza powiązania zapotrzebowania występującego w sferze współpracy terytorialnej z możliwościami finansowania tych potrzeb. W oparciu o przeprowadzoną analizę przedsięwzięcia projektowe można podzielić następująco:

1. Inicjowanie projektów możliwych do finansowania z programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska
2. Inicjowanie projektów zgodnych z Umową Euroregionu przy wykorzystaniu finansowania z innych źródeł
3. Inicjowanie projektów poza współpracą polsko-czeską z innymi formami finansowania.

W ramach takiego podziału należało zdiagnozować konkretne przedsięwzięcia projektowe poszczególnych gmin. Na podstawie analizy tych przedsięwzięć zidentyfikowano ponad 786 konkretnych przedsięwzięć projektowych, w większości w dziedzinie współpracy transgranicznej. Aby możliwe było dalsze ich przyporządkowanie do poszczególnych kategorii wg finansowania, należało je podzielić wg poszczególnych dziesięciu dziedzin stanowiących obszar działalności Euroregionu.

Z przeprowadzonej analizy jednoznacznie wynika, że gminy zainteresowane są składaniem wniosków projektowych przede wszystkim w trzech obszarach: kultura, sport i turystyka. Zwłaszcza po stronie polskiej kierunki te dominują bardzo wyraźnie. Po stronie czeskiej sytuacja jest bardzo zrównoważona. Gminy swoje przedsięwzięcia równomiernie dzielą pomiędzy kilka dziedzin. W każdym przypadku na pierwszy rzut oka jest widoczne, że w przypadku czeskich samorządów najmniejszym zainteresowaniem cieszy się ochrona zdrowia i planowanie przestrzenne, w przypadku polskich przestrzenne i transport (wykres 9).

Wyniki analizy przedsięwzięć projektowych nie są zaskakujące i zgadzają się z przeprowadzonymi badaniami rynku. Mały wyjątek stanowi skala przedsięwzięć projektowych zdefiniowanych w dziedzinie zarządzania kryzysowego.

W przyszłości przed Euroregionem Śląsk Cieszyński stanie **ważne zadanie właściwego inicjowania** przedsięwzięć projektowych przede wszystkim w tych dziedzinach, które wprawdzie samorzady oceniają jako ważne, ale same nie potrafią ich zdefiniować. **Dotyczy to głównie planowania przestrzennego, ochrony zdrowia i transportu, ale także ochrony środowiska i przedsiębiorczości (w kontekście polskich samorządów) oraz przedsiębiorczości i zarządzania kryzysowego (w odniesieniu do ich czeskich odpowiedników).**

Inicjowanie projektów

Ważnym zadaniem Euroregionu Śląsk Cieszyński będzie więc przede wszystkim właściwe przyporządkowanie poszczególnych przedsięwzięć projektowych, tak aby można było dla nich znaleźć możliwości finansowania.

1. Inicjowanie projektów możliwych do finansowania z programu Interreg V-A Republika Czeska - Polska

Program Interreg V-A można podzielić wg poszczególnych osi priorytetowych na cztery obszary:

- Inwestycje w rozwój wspólnych lub połączonych systemów prewencji, monitoringu, reagowania i usuwania skutków zagrożeń
- Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia
- Edukacja i kwalifikacje
- Współpraca instytucji i społeczności

Pierwszy obszar dotyczy tylko tzw. dużego programu czesko-polskiej współpracy. Kolejne trzy obszary są dostępne zarówno w dużym programie, jak i w Funduszu Mikroprojektów, którego zarządzaniem zajmują się partnerzy umowy euroregionalnej, tzn. Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” i Regionální sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska.

2. Inicjowanie projektów zgodnych z Umową Euroregionu przy wykorzystaniu finansowania z innych źródeł

Drugą grupę przedsięwzięć projektowych stanowią te inicjatywy, które przynależą do obszarów należących do 10 dziedzin działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński, ale ich finansowanie nie jest możliwe z programu Interreg V-A.

3. Inicjowanie projektów poza współpracą polsko-czeską z innymi formami finansowania

Ponadto istnieją przedsięwzięcia projektowe, których charakter nie pozwala na ich przyporządkowanie do dziedzin działalności Euroregionu Śląsk Cieszyński ani nie można ich dofinansować z programu Interreg V-A. Mimo to i właśnie dlatego także w tym obszarze, istnieje możliwość inicjowania współpracy w formie pomocy i szukania innych odpowiednich form finansowania.

5. Źródła finansowania projektów transgranicznych w latach 2014-2020

Projekty wskazane przez przedstawicieli polskich i czeskich samorządów lokalnych i organizacji w ramach przeprowadzonego procesu badawczego mogą być realizowane z wielu źródeł finansowania, wśród których można wymienić: **Interreg V-A Republika Czeska-Polska** (kontynuacja Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013), **Interreg Europa Środkowa (2014-2020)** (kontynuacja Programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2007-2013 Europa Środkowa), **Program Interreg Europa 2014-2020** (Kontynuacja programu międzyregionalnego INTERREG IVC 2007-2013), **Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki**, **Program Europa dla Obywateli**, czy **Program Erasmus+**.

Zakładamy, że szczególne znaczenie dla realizacji celów strategicznych i celów operacyjnych zawartych w Studium odgrywać będzie program Interreg V-A - Republika Czeska-Polska oraz Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki.

Interreg V-A Republika Czeska-Polska.

Program uwzględnia wieloletnie starania Unii Europejskiej podejmowane na rzecz rozwoju obszarów przygranicznych oraz przełamywania granic pomiędzy poszczególnymi państwami. Jest kontynuacją pomocy finansowej na rzecz wspierania rozwoju regionów granicznych udzielonej Polsce w latach wcześniejszych z programów Phare Credo, Phare CBC, INTERREG III oraz POWT Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska na lata 2007-2013.

Program Phare CBC rozpoczęto na pograniczu polsko-czeskim w 1999 roku i jego realizacja trwała aż do 2006 roku. Był ukierunkowany przede wszystkim na wspieranie dużych projektów inwestycyjnych, niemniej jednak wspierane były również małe projekty nieinwestycyjne typu people-to-people w ramach tzw. Wspólnego Funduszu Małych Projektów.

Od 2004 roku na pograniczu polsko-czeskim trwała realizacja programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA. W ramach tego programu realizowane były zarówno projekty inwestycyjne w dziedzinie transportu, środowiska, turystyki, wspomaganie przedsiębiorczości, jak również projekty nieinwestycyjne ukierunkowane na rozwój współpracy i struktur sieciowych podmiotów sektora publicznego. Element programu stanowił również Fundusz Mikroprojektów.

Cel globalny Programu to: *Wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru pogranicza polsko-czeskiego poprzez wzmacnianie jego konkurencyjności i spójności oraz poprzez promowanie partnerskiej współpracy jego mieszkańców.*

Program ukierunkowany jest w szczególności na regionalne i lokalne projekty o mniejszym zakresie i o znaczeniu transgranicznym. Przy wyborze projektów duży nacisk kładziony będzie przede wszystkim na ich faktyczną współpracę transgraniczną wraz z oddziaływaniem transgranicznym, tj. na elementy zbliżania ludzi oraz instytucji w czasie przygotowania i późniejszej realizacji projektów. Wybierane będą tylko te projekty, które mają wpływ transgraniczny po obu stronach granicy.

Ponad połowa środków Programu (tj. około 135,7 mln euro), zostanie przeznaczona na **rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia**. Dofinansowane będą działania mające na celu zachowanie i odnowę atrakcji kulturowych i przyrodniczych, wykorzystanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz promowanie zasobów przyrodniczych i kulturowych regionu. Ponadto wsparcie obejmie projekty ukierunkowane na poprawę infrastruktury transportowej w celu transgranicznego udostępnienia i wykorzystania kulturowego i przyrodniczego dziedzictwa regionu.

Kwota 54,5 mln euro skierowana zostanie na **rozwój współpracy instytucji i społeczności**. Wspierane będą inicjatywy służące wzmacnianiu integracji na poziomie lokalnym, współpracy społeczeństwa obywatelskiego, instytucji administracji publicznej oraz tworzeniu i rozwoju transgranicznych sieci współpracy.

W obszarze wspólnego **zarządzania ryzykiem**, kwota 12,2 mln euro wesprze działania skierowane na rozwój wspólnych lub połączonych systemów zapobiegania, monitorowania, reagowania i usuwania skutków zagrożeń, zwiększenie zdolności służb

ratowniczych i porządkowych do skutecznego podejmowania działań oraz specjalistyczne przygotowanie pracowników jednostek ratowniczych i porządkowych oraz jednostek zarządzania kryzysowego.

W dziedzinie **edukacji** dofinansowane zostaną z kolei wspólne szkolenia, kursy, programy edukacyjne, przedsięwzięcia dotyczące współpracy między instytucjami edukacyjnymi a instytucjami rynku pracy oraz rozwój kształcenia językowego w ramach systemów oświaty. Na ten cel przeznaczone zostanie 10,2 mln euro.

Specyficznym instrumentem, jaki wykorzystywany jest do finansowania współpracy transgranicznej jest **Fundusz Mikroprojektów**. Jego podstawowym celem jest rozwijanie i wspomaganie rozwoju współpracy pomiędzy społecznościami po obu stronach granicy, z ukierunkowaniem na poprawę stosunków społecznych, kulturalnych i gospodarczych.

Fundusz Mikroprojektów przeznaczony jest do wspierania projektów o mniejszym zakresie, na poziomie lokalnym. Mikroprojekty są ukierunkowane przede wszystkim na sferę rozwoju międzyludzkich stosunków transgranicznych, działań oświatowych i kulturalnych oraz inicjatyw społecznych. Możliwe jest również wspieranie mikroprojektów mających na celu poprawę infrastruktury danego obszaru, w szczególności w zakresie infrastruktury miejskiej i kulturowej o oddziaływaniu transgranicznym.

International Visegrad Fund - Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki.⁵

Organizatorem Programu jest Fundusz Wyszehradzki - organizacja międzynarodowa, powołana na podstawie porozumienia między rządami Polski, Czech, Słowacji i Węgier, do zadań której należą budowa wspólnej tożsamości narodów wyszehradzkich, intensyfikacja kontaktów pomiędzy społeczeństwami, a także wspieranie współpracy kulturalnej, naukowej, edukacyjnej, artystycznej i turystycznej oraz wymiany młodzieży.

Cel globalny Programu to: promocja współpracy regionalnej pomiędzy Polską, Węgrami, Czechami i Słowacją, poprzez wspieranie rozwoju wspólnych projektów kulturowych, naukowych i edukacyjnych, a także wymiany młodzieżowej i współpracy transgranicznej.

Wsparcie Funduszu ukierunkowane jest na finansowanie projektów w obszarach: współpraca kulturalna, współpraca naukowa i badania naukowe, edukacja, wymiana młodzieży, współpraca transgraniczna, promocja turystyki.

Dofinansowanie projektów rozwijających współpracę krajów z Grupy Wyszehradzkiej odbywa się w ramach programów grantowych, m.in. Programu Standardowych Grantów Funduszu Wyszehradzkiego oraz Programu Małych Grantów Funduszu Wyszehradzkiego.

Podsumowanie i wnioski końcowe

„Przyszła współpraca terytorialna w Euroregionie Śląsk Cieszyński - studium” stanowi narzędzie wpierające inicjowanie i realizowanie wspólnych działań w obszarze Euroregionu Śląsk Cieszyński w latach 2014-2020 pomiędzy polskimi i czeskimi samorządami

⁵ Źródło: <http://www.msz.gov.pl>; <http://www.eurodesk.pl/nasza-baza/organizacja/PL0010000019> [data odczytu: 14.06.2015]

mi oraz ich jednostkami organizacyjnymi, a także instytucjami partnerskimi, z którymi podmioty te współpracują. Głównym celem opracowania było stworzenie ram współpracy transgranicznej prowadzonej z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju i efektywnego wykorzystania potencjałów polskich i czeskich jednostek samorządu terytorialnego Euroregionu Śląsk Cieszyński, mieszczących się w dziesięciu kluczowych obszarach (priorytetach) oraz związanych z nimi celach strategicznych, celach operacyjnych i projektach.

Przeprowadzona na potrzeby przygotowania studium analiza, pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

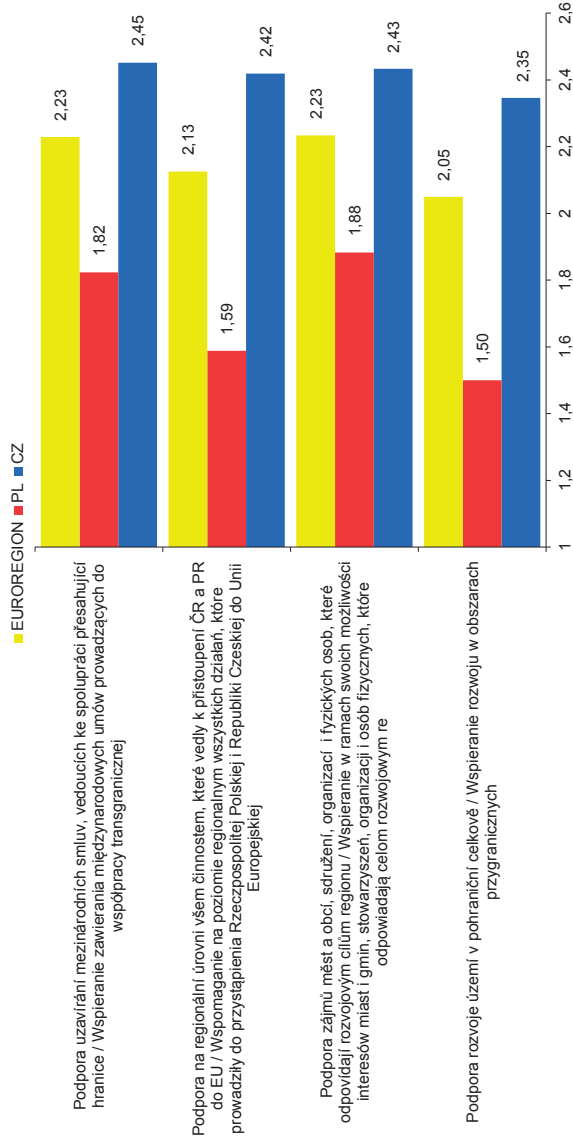
- jeżeli chodzi o ocenę historii i przyszłości związanej z członkostwem polskich samorządów w Euroregionie Śląsk Cieszyński, jest ona w przekroju całościowym podobna. Należy zaznaczyć, że w przypadku polskiej strony Euroregionu, mamy do czynienia z członkostwem bezpośrednim (każda z gmin oddzielnie jest jego członkiem), w przeciwieństwie do strony czeskiej, gdzie występują dwa typy członkostwa - bezpośrednie i pośrednie (członkostwo w stowarzyszeniu gmin, które jest członkiem Euroregionu). Charakter członkostwa wpływa być może na różnice w ocenie współpracy transgranicznej przez jedno i drugie samorzady (ocena dotychczasowej współpracy transgranicznej przez polskie samorzady wypada zdecydowanie lepiej niż w przypadku ich czeskich odpowiedników);
- pomiędzy stowarzyszeniami tworzącymi czeską stronę Euroregionu Śląsk Cieszyński można dostrzec różnice w postrzeganiu pewnych zjawisk dotyczących współpracy;
- priorytetowymi obszarami współpracy transgranicznej w odniesieniu do najbliższej przyszłości będzie kultura, turystyka i sport. Najgorzej na tym tle wypada planowanie przestrzenne;
- partnerzy umowy euroregionalnej powinni dążyć do wspierania działań zarówno z zakresu współpracy transgranicznej, jak i narodowej;
- w celu efektywnego wdrażania/wykorzystania Programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska, należy tak jak było to robione do tej pory, ściśle współpracować z przedstawicielami miast i gmin oraz dostarczać im informacje na temat możliwości finansowania wspólnych inicjatyw;
- zwłaszcza małe gminy potrzebują wsparcia dotyczącego prowadzenia współpracy terytorialnej;
- duże samorzady powinny być w większym stopniu włączane we współpracę terytorialną - na przykład jako jej liderzy (partnerzy wiodący);
- istniejące więzi/relacje transgraniczne pomiędzy poszczególnymi jednostkami samorządu terytorialnego pozwoliły na zidentyfikowanie różnych partnerstw. Dla gmin, które nie posiadają żadnych konkretnych partnerów, z którymi realizują działania, należy znaleźć odpowiedniki po drugiej stronie granicy. Z uwagi na istniejącą dysproporcję w liczbie gmin pomiędzy stroną polską a czeską, może dochodzić do sytuacji „dublowania się” partnerstw;
- w przypadku mocnych stron związanych ze współpracą transgraniczną, które zostały zdefiniowane w dokumentach polskich i czeskich samorządów, na pierwszy plan wysuwa się położenie oraz dostępność komunikacyjna;
- jeżeli chodzi o słabe strony współpracy transgranicznej, to w przypadku zapisów znajdujących się w dokumentacji polskiej najczęściej podnoszone są kwestie dotyczące zanieczyszczenia powietrza, transportu i infrastruktury,

- a także turystyki i promocji;
- w dokumentacji SWOT czeskich samorządów znajdziemy mniej słabych stron odnoszących się do współpracy transgranicznej niż ma to miejsce w przypadku polskich opracowań. Dotyczą one przede wszystkim problematyki zanieczyszczenia powietrza, położenia oraz turystyki;
 - wśród szans, jakie niesie ze sobą współpraca transgraniczna, najwięcej odwołań (w polskich analizach) związanych jest z położeniem i dostępnością komunikacyjną;
 - szanse dotyczące współpracy transgranicznej zdefiniowane w czeskich dokumentach analitycznych mają bardziej przekrojowy charakter (dotyczą większej liczby aspektów) w porównaniu z szansami, które zostały wskazane w dokumentacji polskiej;
 - w przypadku zagrożeń, jakie wiążą się ze współpracą transgraniczną, można stwierdzić, że polskie samorządy wskazały te, które mieszczą się w ramach następujących dziedzin: turystyki, gospodarki/przedsiębiorczości oraz ochrony środowiska;
 - czeskie samorządy widzą zdecydowanie mniej zagrożeń, jakie niesie ze sobą współpraca transgraniczna, niż samorządy polskie, a wskazane przez nie czynniki ryzyka dotyczą między innymi braku zainteresowania ze strony polskiej wprowadzaniem skutecznych środków obniżających emisję zanieczyszczeń; braku wykorzystania lokalizacji regionu na czesko-polsko-słowackim pograniczu; wzrostu konkurencyjności okolicznych regionów (w tym polskich);
 - jeżeli weźmiemy pod uwagę treści dotyczące współpracy transgranicznej znajdujące się w częściach strategicznych poszczególnych (polskich i czeskich) opracowań, możemy zauważyć, że: a) dotyczą one szerokiego spektrum zagadnień – turystyki, kultury, sportu, infrastruktury, ochrony środowiska, gospodarki i biznesu, zarządzania kryzysowego, współpracy samorządowej i transgranicznej oraz innych; b) zadania i projekty zapisane w ramach domen/obszarów tematycznych wykazują wysoki stopień różnorodności;
 - w chwili obecnej istnieją 3 bilateralne i 1 trilateralny program partnerskiej współpracy transgranicznej samorządów wchodzących w skład Euroregionu Śląsk Cieszyński;
 - Eurodystrykt Regio Pamina jest jedną z najważniejszych instytucji, z którą partnerzy umowy euroregionalnej powinni nadal prowadzić i rozwijać współpracę opartą na transferze doświadczeń i dobrych praktyk;
 - Program Interreg V-A Republika Czeska-Polska jako główne narzędzie finansowania projektów transgranicznych w latach 2014-2020, będzie umożliwiał realizację działań w ramach 5 osi priorytetowych: wspólnego zarządzania ryzykiem, rozwoju potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia, edukacji i kwalifikacji, współpracy instytucji i społeczności, pomocy technicznej;
 - spośród wszystkich 786 propozycji projektowych wskazanych przez polskie i czeskie samorządy, zdecydowana większość jest typowymi przedsięwzięciami o charakterze transgranicznym. W przypadku części zgłoszonych projektów pierwiastek transgraniczny zgodny z wytycznymi nowego programu jest na tyle mały, że nie można ich będzie sfinansować ze wspomnianego źródła. Niewielki odsetek zaproponowanych projektów ma charakter typowo narodowy.

Wykresy

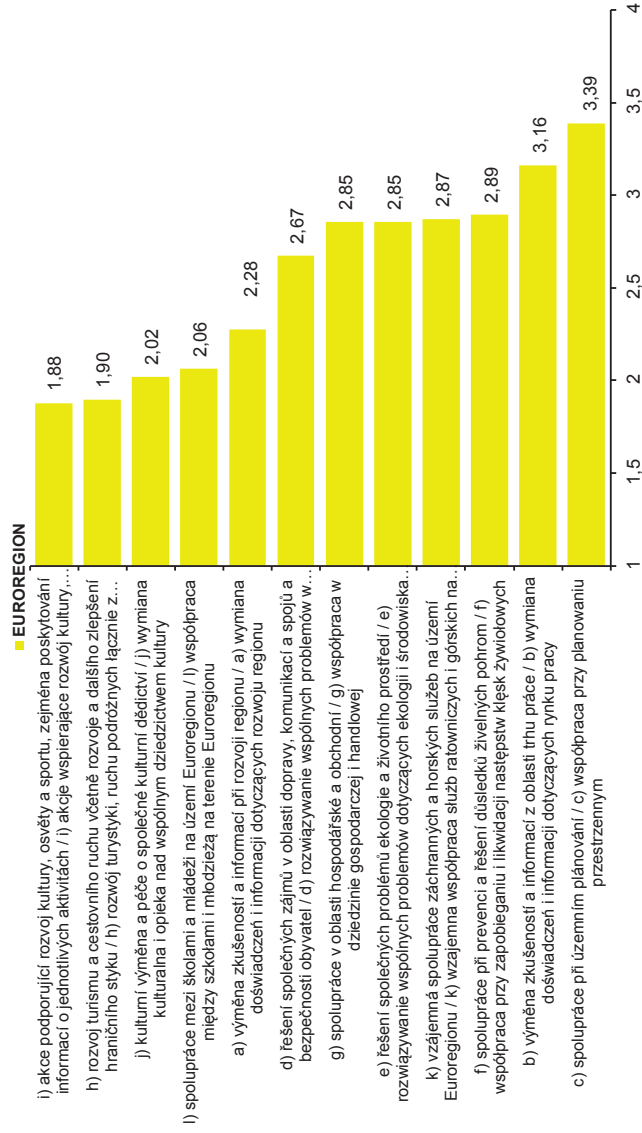

Obr. č. 1. Zhodnotte prosím činnost Euroregionu Těšínské Slezsko v následujících oblastech (1=nejlepší...5=nejhorší)
Wykres 1. Proszę ocenić dotychczasową działalność Euroregionu Śląsk Cieszyński w wymienionych obszarach współpracy
(1=najlepsza...5=najgorsza)

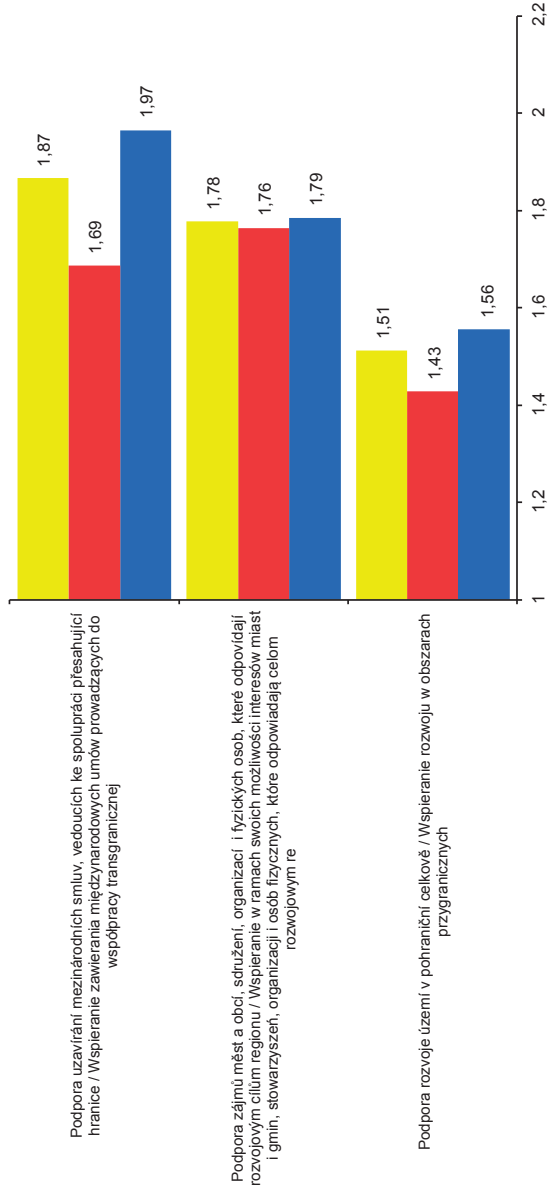
Obr. č. 2. Zhodnotte prosím činnost Euroregionu Těšínské Slezsko v následujících oblastech (1=nejlepší...5=nejhorší)
Wykres 2. Proszę ocenić dotychczasową działalność Euroregionu Śląsk Cieszyński w wymienionych obszarach współpracy
(1=najlepsza...5=najgorsza)

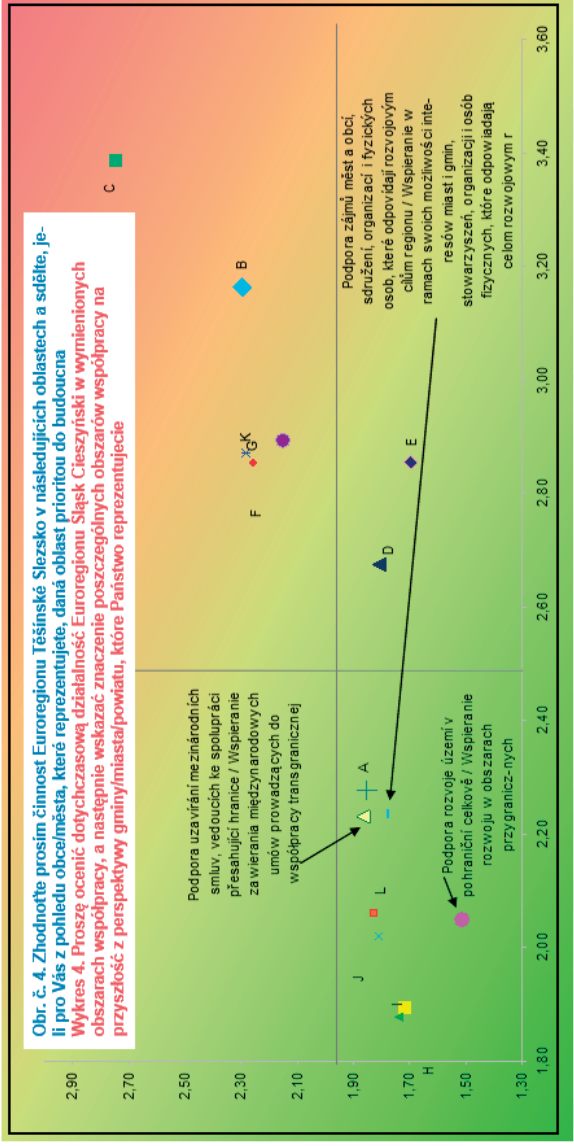

Obr. č. 3. Sdílejte, je-li pro Vás z pohledu obce/města, které reprezentujete, daná oblast prioritou do budoucna (1=nejvyšší prioritou...5=nejnižší prioritou)
Wykres 3. Proszę wskazać znaczenie poszczególnych obszarów współpracy na przyszłość z perspektywy gminy/miasta/powiatu, które Państwo reprezentujecie (1=najlepsza...5=najgorsza)

■ EUROREGION ■ PL ■ CZ

- a) výměna zkušeností a informací při rozvoji regionu / a) výměna došvědčení i informací dotýčících rozvoje regionu
- b) výměna zkušeností a informací z oblasti trhu práce / b) výměna došvědčení i informací dotýčících trhu práce
- c) spolupráce při územním plánování / c) spolupráce při plánování prázdninových aktivit
- d) řešení společných zájmů v oblasti dopravy, komunikaci a spojení a bezpečnosti obyvatel / d) rozvíjení společných zájmů v oblasti dopravy, komunikaci a spojení a bezpečnosti obyvatel
- e) řešení společných problémů ekologie a životního prostředí / e) rozvíjení společných problémů dotýčících ekologie i životního prostředí
- f) spolupráce při prevenci a řešení důsledků živelných pohrom / f) spolupráce při započítání i likvidaci následků živelných pohrom
- g) spolupráce v oblasti hospodářské a obchodní / g) spolupráce v oblasti hospodářské i obchodní
- h) rozvoj turismu a cestovního ruchu včetně rozvoje a dalšího zlepšení hraničního styku / h) rozvoj turismu, ruchu podrobněji včetně s dalším uspravením ruchu hraničního
- i) akce podporující rozvoj kultury, osvěty a sportu, zejména poskytování informací o jednotlivých aktivitách / i) akce podporující rozvoj kultury, osvěty a sportu, zejména poskytování informací o jednotlivých aktivitách
- j) kulturní výměna a péče o společné kulturní dědictví / j) výměna kulturní a opěka nad společným dědictvím kultury
- k) vzájemná spolupráce zdravotních a horských služeb na území Euroregionu / k) vzájemná spolupráce zdravotních i horských služeb na území Euroregionu
- l) spolupráce mezi školami a mládeží na území Euroregionu / l) spolupráce mezi školami i mládeží na území Euroregionu

Obr. č. 4. Zhodnotte prosim činnost Euroregionu Těšínské Slezsko v následujících oblastech a sdělte, je-li pro Vás z pohledu obce/města, které reprezentujete, daná oblast prioritou do budoucna
Wykres 4. Proszę ocenić dotychczasową działalność Euroregionu Śląsk Cieszyński w wymienionych obszarach współpracy, a następnie wskazać znaczenie poszczególnych obszarów współpracy na przyszłość z perspektywy gminy/miasta/powiatu, które Państwo reprezentujecie

Nedlžitě / Nieważne | **Důležitost / Vazne**

Minulost / Przeszłość

Lepší / Lepsze

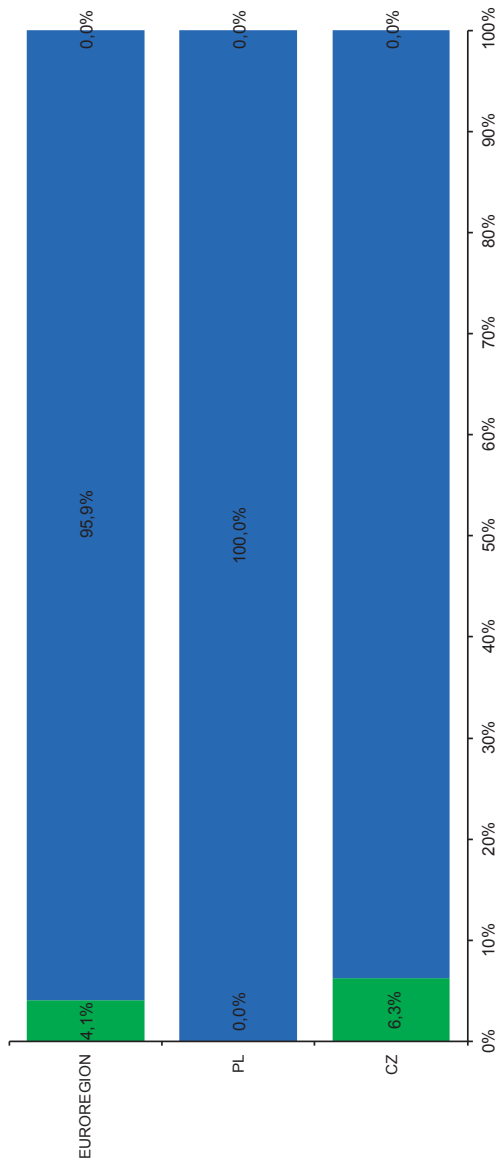
Horší / Gorsze

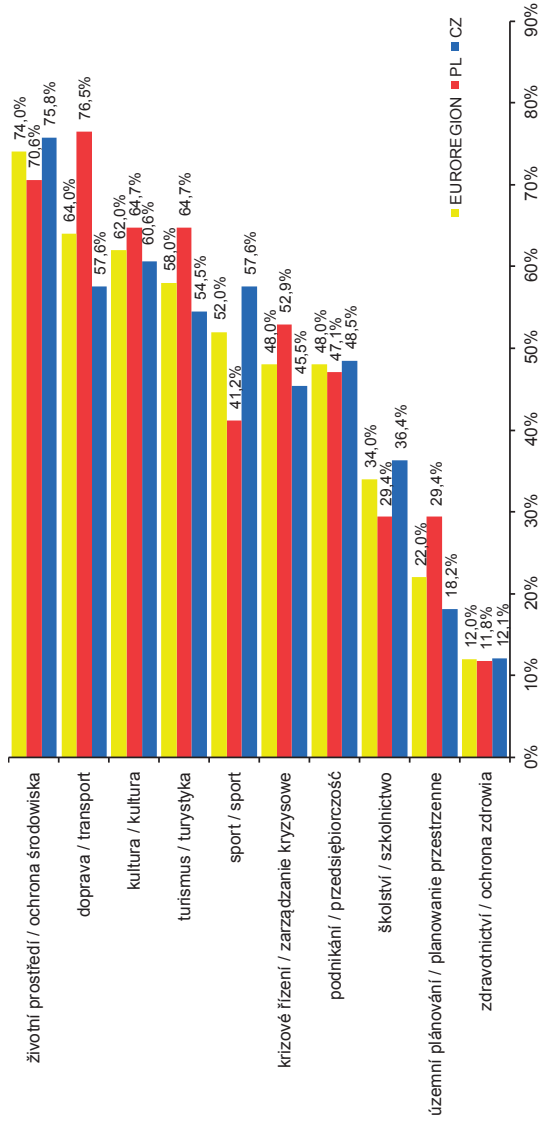
**Obr. č. 5. Jaké činnosti dle Vašeho názoru má partneri Euroregionu (RSTS/SRIWR „Olza“) podporovat
Wykres 5. Jaké činnosti mají být wspierane przez partnerów Euroregionu (SRIWR „Olza“/RSTS)**

- Výhradně CZ-PL spolupráci / związane wyłącznie z polsko-czeską współpracą
- Obě formy - CZ-PL spolupráci i národní územní spolupráci / powinny być wspierane obie formy działań
- Výhradně národní územní spolupráci / związane wyłącznie ze współpracą prowadzoną na poziomie narodowym

Obr. č. 6. Které oblasti považujete za problém, na který by se měli partneři Euroregionu (RST/S/RIWR „Olza“) při své činnosti zaměřit
Wykres 6. Które z wymienionych obszarów współpracy uważacie Państwo za problematyczne; na których powinna skupić się działalność Euroregionu (SRIWR „Olza“/RSTS)

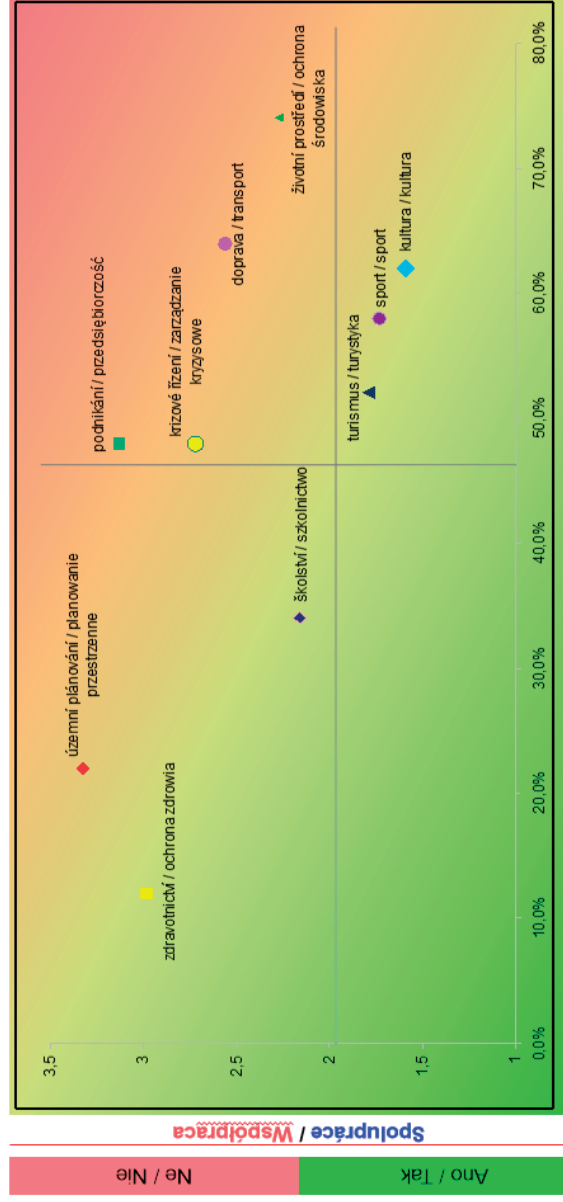
Obr. č. 7. / Wykres 7

Které oblasti považujete za problém, na který by se měli partneři Euroregionu (RSTS/SRIWR „Olza“) při své činnosti zaměřit, které z vyměňovaných oblastí považujete za problematičtější; na kterých povinná skupina spolupracuje s partnery z ostatních zemí Euroregionu (SRIWR „Olza“/RSTS)

Které oblasti (tematické oblasti) si dokážete představit Vy konkrétně, že využijete určitě, využijete možná, nedokážete si představit, že byste využili (1=určitě využijete...5=určitě nevyžijete)

W których z poniższych dziedzin (obszarów tematycznych) chcielibyście Państwo współpracować z partnerami czeskimi w latach 2014-2020. Proszę kierować się skalą zamieszczoną w tabeli (1=na pewno będziemy współpracować...5=na pewno nie będziemy współpracować)

Ne / Nie

Ano / Tak

Obr. č. 8. Které oblasti (prioritní osy) si dokážete představit, že: Využijete určitě, využijete možná, nedokážete si představit, že byste využili (1=určitě využije... 5=určitě nevyužije)

Wykres 8. Do których z poniższych dziedzin (osi priorytetowych) chcielibyście Państwo aplikować o środki przeznaczane na wspieranie polsko-czeskiej współpracy transgranicznej w latach 2014-2020. Proszę kierować się skalą zamieszczoną w tabelach (1=na pewno będziemy aplikować...5=na pewno nie będziemy aplikować)

Podpora růstu podporujícího zaměstnanosti rozvojem vnitřního potenciálu jako součásti územní strategie pro konkrétní oblasti, včetně přeměny upadajících průmyslových oblastí a zlepšení dostupno /
Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu

Investice do vzdělávání, odborné přípravy a školení za účelem získávání dovedností a celoživotního učení; vypracování a naplňování společných programů vzdělávání, odborné přípravy a školení /
Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe

Posilování institucionální kapacity veřejné správy a zúčastněných subjektů a účinné veřejné správy; podporou právní a správní spolupráce a spolupráce mezi občany a institucemi /
Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zaaint

Společné řízení rizik /
Wspólne zarządzanie ryzykiem

■ EUROREGION ■ PL ■ CZ

Obr. č. 9. Struktura projektových záměrů obcí / Wykres 9. Struktura propozycji projektowych gmin

